Language Buddy

Υποστήριξη της εκμάθησης γλωσσών για παιδιά και νέους μετανάστες μέσω του προγράμματος «Language Buddy»

D4.3. Έκθεση με συστάσεις πολιτικής

Μορφή παραδοτέου	
Αριθμός αναφοράς έργου	101141117
Τίτλος εγγράφου	D4.3. Έκθεση συστάσεων πολιτικής
Σχετικό πακέτο εργασιών:	WP4_Πιλοτική εφαρμογή του συστήματος «Language Buddy» σε ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης
Φύση:	
Επίπεδο διάδοσης:	
Έκδοση εγγράφου:	Τελική
Ημερομηνία:	07/10/2026
Συγγραφείς:	Όλοι οι εταίροι
Περιγραφή εγγράφου:	Η παρούσα έκθεση παρουσιάζει τις συστάσεις πολιτικής που προέκυψαν από το πιλοτικό πρόγραμμα «Language Buddy», περιγράφοντας τα διδάγματα που αντλήθηκαν και τις δράσεις που απαιτούνται για την ενσωμάτωση της γλωσσικής καθοδήγησης με βάση τις σχέσεις στα εθνικά και ευρωπαϊκά πλαίσια ένταξης.

Αριθμός έργου : 101141117

Όνομα έργου: Υποστήριξη της εκμάθησης γλωσσών για παιδιά και νέους μετανάστες μέσω του προγράμματος «Language Buddy»

Ακρωνύμιο έργου: Language Buddy

Πρόσκληση: AMIF-2023-TF2-AG-CALL

Θέμα: AMIF-2023-TF2-AG-CALL-03-EDUCATION - Υποστήριξη της ένταξης των παιδιών και των νέων μεταναστών στην εκπαίδευση

Τύπος δράσης: AMIF

Αρχή χορήγησης: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Υπηρεσία: HOME/E/04

Ημερομηνία έναρξης - λήξης του έργου: 1/3/2024 - 31/10/2026

Διάρκεια του έργου: 30 μήνες

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι
αποκλειστικά αυτές του/των συγγραφέα/συγγραφέων και δεν αντανακλούν απαραίτητα αυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού για την Εκπαίδευση, τον Οπτικοακουστικό Τομέα και τον Πολιτισμό (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές. Αριθμός συμφωνίας επιχορήγησης: 101141117

Co-funded by the European Union

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι
αποκλειστικά αυτές του/των συγγραφέα/συγγραφέων και δεν αντανακλούν απαραίτητα αυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού για την Εκπαίδευση, τον Οπτικοακουστικό Τομέα και τον Πολιτισμό (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές. Αριθμός συμφωνίας επιχορήγησης: 101141117

Co-funded by
the European Union

Περιεχόμενα

1. **Εισαγωγή και μεθοδολογία** 1
2. **Η κοινή πρόκληση: Μετανάστευση, εκπαίδευση και γλώσσα** 5
   - **2.1. Διακρατικές τάσεις μετανάστευσης και προσφύγων** 5
   - **2.2. Κοινά κενά στα εθνικά εκπαιδευτικά συστήματα** 7
3. **Το μοντέλο «Language Buddy» σε διάφορες χώρες** 10
   - **3.1. Βασικό μοντέλο και κοινά σχεδιαστικά στοιχεία** 10
   - **1.1. Εθνικές προσαρμογές και σύνθεση δεδομένων από πιλοτικά προγράμματα** 11
   - **1.2. Διατομεακά στοιχεία για τον αντίκτυπο** 13
2. **Διδάγματα και ευνοϊκοί παράγοντες** 16
3. **Γενικές συστάσεις πολιτικής** 20
   - **3.1. Στοχευόμενοι ενδιαφερόμενοι** 20
   - **3.2. Συστάσεις προς τις εθνικές κυβερνήσεις** 20
   - **3.3. Συστάσεις για τις περιφερειακές και τοπικές αρχές** 21
   - **3.4. Συστάσεις για τα εκπαιδευτικά ιδρύματα** 21
   - **3.5. Συστάσεις για την κοινωνία των πολιτών και τους φορείς υλοποίησης** 21
   - **3.6. Συστάσεις για τους χρηματοδότες** 23
   - **3.7. Διατομεακές συστάσεις** 23
4. **Συμπεράσματα** 25

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι
αποκλειστικά αυτές του/των συγγραφέα/συγγραφέων και δεν αντανακλούν απαραίτητα αυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού για την Εκπαίδευση, τον Οπτικοακουστικό Τομέα και τον Πολιτισμό (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές. Αριθμός συμφωνίας επιχορήγησης: 101141117

Co-funded by the European Union

1. Εισαγωγή και μεθοδολογία

Η παρούσα έκθεση συγκεντρώνει τα ευρήματα σχετικά με την εφαρμογή και τις πολιτικές του μοντέλου «Language Buddy» σε οκτώ ευρωπαϊκές χώρες: Μάλτα, Αυστρία, Βουλγαρία, Ελλάδα, Ιταλία, Πορτογαλία, Ισπανία και Ρουμανία. Το μοντέλο «Language Buddy» είναι ένα πιλοτικό πρόγραμμα που χρηματοδοτείται από το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (AMIF· αριθ. έργου 101141117), το οποίο υλοποιήθηκε από τα τέλη του 2025 έως τα μέσα του 2026 και δοκιμάζει τη γλωσσική σχεσιοκεντρική καθοδήγηση ως συμπλήρωμα της επίσημης γλωσσικής εκπαίδευσης για παιδιά και νέους μετανάστες.

Σκοπός της παρούσας σύνθεσης είναι η συνοψιστική παρουσίαση των στοιχείων, των εμπειριών εφαρμογής και των συστάσεων πολιτικής από τα εθνικά πιλοτικά προγράμματα σε μια ενιαία διατομεακή ανάλυση, η οποία μπορεί να συμβάλει στον μελλοντικό σχεδιασμό προγραμμάτων, στη θεσμική συνεργασία και στην ανάπτυξη πολιτικών τόσο σε εθνικό όσο και σε επίπεδο ΕΕ. Το παρόν έγγραφο αποτυπώνει τα κοινά διδάγματα, τις κοινές προκλήσεις και τις μεταβιβάσιμες ορθές πρακτικές που προκύπτουν κατά την προσαρμογή του μοντέλου σε διαφορετικά εθνικά πλαίσια. Ανταποκρίνεται σε τρεις ανάγκες: να παρέχει μια διατομεακή βάση τεκμηρίωσης για τον διάλογο πολιτικής σε επίπεδο ΕΕ σχετικά με την ένταξη, την εκπαίδευση και την εκμάθηση γλωσσών· να υποστηρίξει τους εθνικούς και τοπικούς φορείς που επιθυμούν να αντλήσουν διδάγματα από εφαρμογές εκτός της χώρας τους· και να δημιουργήσει ένα ενιαίο σημείο αναφοράς για τον μελλοντικό σχεδιασμό προγραμμάτων, διασφαλίζοντας ότι τα διδάγματα που αντλήθηκαν από τα οκτώ πιλοτικά προγράμματα δεν θα χαθούν με τη λήξη των επιμέρους κύκλων των έργων.

Το κεντρικό πολιτικό ερώτημα που εξετάζεται είναι: Πώς μπορεί η δομημένη, βασισμένη στις σχέσεις γλωσσική καθοδήγηση να ενσωματωθεί στις υπάρχουσες εθνικές δομές ένταξης και εκπαίδευσης ως συμπληρωματικό μέτρο που ενισχύει την επίσημη εκμάθηση γλωσσών, υποστηρίζει την κοινωνική συμμετοχή και καλλιεργεί το αίσθημα του «ανήκειν» για τα παιδιά και τους νέους μετανάστες; Το ερώτημα αυτό προκύπτει από ένα συνεπές εύρημα σε όλα τα εθνικά πιλοτικά προγράμματα: η επίσημη παροχή γλωσσικής εκπαίδευσης, αν και απαραίτητη, δεν αντιμετωπίζει πλήρως τις άτυπες, σχεσιακές και ενισχυτικές της αυτοπεποίθησης διαστάσεις της γλωσσικής απόκτησης και

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι αποκλειστικά αυτές του/των συγγραφέα/συγγραφέων και δεν αντανακλούν απαραίτητα αυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού για την Εκπαίδευση, τον Οπτικοακουστικό Τομέα και τον Πολιτισμό (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές. Αριθμός συμφωνίας επιχορήγησης: 101141117

Co-funded by the European Union

της κοινωνικής ένταξης. Το μοντέλο «Language Buddy» λειτουργεί στον χώρο μεταξύ της επίσημης διδασκαλίας και της καθημερινής συμμετοχής, προσφέροντας επαναλαμβανόμενες ευκαιρίες χωρίς πίεση για τη χρήση της γλώσσας της χώρας υποδοχής σε ουσιαστικές καταστάσεις της πραγματικής ζωής, στο πλαίσιο μιας σχέσης καθοδήγησης που βασίζεται στην εμπιστοσύνη.

Το μοντέλο «Language Buddy» είναι ένα δομημένο, μη τυπικό πρόγραμμα καθοδήγησης που συνδυάζει εκπαιδευμένους εθελοντές —κυρίως φοιτητές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και εθελοντές της τοπικής κοινότητας— με παιδιά και νέους μετανάστες, ηλικίας 12–17 ετών, για τακτική εξάσκηση της γλώσσας σε ατομικό και ομαδικό επίπεδο, καθώς και για υποστήριξη της κοινωνικοπολιτισμικής ένταξης . Το μοντέλο βασίζεται στην εξατομικευμένη αντιστοίχιση, την αρχική κατάρτιση των μεντόρων, τον συνεχή συντονισμό και την εποπτεία, καθώς και σε έναν συνδυασμό ατομικών συνεδριών καθοδήγησης με συμπληρωματικές ομαδικές δραστηριότητες. Ο ρόλος των μεντόρων είναι να παρέχουν συνεπή εξάσκηση, ενθάρρυνση, προσανατολισμό και κοινωνική σύνδεση, με σαφείς διαδρομές παραπομπής όταν απαιτείται εξειδικευμένη υποστήριξη. Το μοντέλο δίνει έμφαση στην αμοιβαία μάθηση, τη διαπολιτισμική ανταλλαγή και τη σταδιακή ανάπτυξη εμπιστοσύνης, τοποθετώντας τη γλώσσα ως εργαλείο συμμετοχής και ένταξης και όχι απλώς ως μάθημα προς μελέτη.

Η συνοψιστική ανάλυση βασίζεται στις εκθέσεις εθνικής εφαρμογής και πολιτικής που εκπόνησε κάθε χώρα που συμμετείχε στο πιλοτικό πρόγραμμα, σε συνδυασμό με τα δεδομένα εσωτερικής αξιολόγησης και την τεκμηρίωση του έργου στα οποία γίνεται αναφορά στις εν λόγω εκθέσεις. Οι πηγές αυτές περιλαμβάνουν ποσοτικά δεδομένα σχετικά με τη συμμετοχή, τη διατήρηση των συμμετεχόντων, τη διεξαγωγή των συνεδριών και τις απαντήσεις στην αξιολόγηση, καθώς και ποιοτικά ευρήματα από την ανατροφοδότηση των μεντόρων και των καθοδηγούμενων, τις παρατηρήσεις των συντονιστών και τις απαντήσεις στην αξιολόγηση. Το συγκριτικό πλαίσιο που χρησιμοποιήθηκε για τη σύνθεση οργανώνεται γύρω από τέσσερις διαστάσεις: το πλαίσιο, το οποίο περιλαμβάνει τις τάσεις μετανάστευσης και προσφύγων, τα εθνικά εκπαιδευτικά συστήματα και τις υφιστάμενες πολιτικές· την εφαρμογή του μοντέλου, συμπεριλαμβανομένων των δομών συντονισμού, των διαδικασιών αντιστοίχισης, των μορφών διεξαγωγής, της συχνότητας και της διάρκειας των συνεδριών, καθώς και των

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι
αποκλειστικά αυτές του/των συγγραφέα/συγγραφέων και δεν αντανακλούν απαραίτητα αυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού για την Εκπαίδευση, τον Οπτικοακουστικό Τομέα και τον Πολιτισμό (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές. Αριθμός συμφωνίας επιχορήγησης: 101141117

Co-funded by
the European Union

ομαδικών δραστηριοτήτων· τα στοιχεία για τον αντίκτυπο, τα οποία καλύπτουν την ικανοποίηση, την αντιληπτή γλωσσική ανάπτυξη, την ποιότητα των σχέσεων, τα προσωπικά και κοινωνικά αποτελέσματα, καθώς και τη συνεργασία των ενδιαφερόμενων μερών· και τα διδάγματα σχετικά με την πολιτική και την εφαρμογή, συμπεριλαμβανομένων των βέλτιστων πρακτικών, των τομέων που χρήζουν βελτίωσης και των συστάσεων που απευθύνονται σε διαφορετικές ομάδες ενδιαφερομένων. Το πλαίσιο αυτό εφαρμόστηκε με συνέπεια σε όλες τις εθνικές εκθέσεις, επιτρέποντας στη συνοπτική παρουσίαση να εντοπίσει τόσο επαναλαμβανόμενα μοτίβα όσο και αξιοσημείωτες εξαιρέσεις.

Κατά την ανάγνωση της παρούσας συνοπτικής παρουσίασης, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη ορισμένοι περιορισμοί. Τα πιλοτικά προγράμματα διέφεραν σημαντικά ως προς το μέγεθος, τη διάρκεια και τα προφίλ των συμμετεχόντων, και ένα εύρημα από ένα πιλοτικό πρόγραμμα με 21 ζεύγη δεν μπορεί να θεωρηθεί ισοδύναμο σε βαρύτητα με ένα εύρημα από ένα πιλοτικό πρόγραμμα με 76 ζεύγη. Οι μέθοδοι αξιολόγησης δεν ήταν πλήρως εναρμονισμένες μεταξύ των χωρών: ενώ τα περισσότερα πιλοτικά προγράμματα συνέλεξαν αξιολογήσεις μετά τη συνεδρία και τελικές αξιολογήσεις από μέντορες και καθοδηγούμενους, οι συγκεκριμένες ερωτήσεις, οι κλίμακες απαντήσεων και ο χρόνος συλλογής των δεδομένων διέφεραν, ενώ ορισμένα πιλοτικά προγράμματα προσάρμοσαν τις διαδικασίες παρακολούθησής τους κατά τη διάρκεια της υλοποίησης. Επιπλέον, τα πιλοτικά προγράμματα δεν περιλάμβαναν τυποποιημένες αξιολογήσεις γλωσσικής επάρκειας πριν και μετά το πρόγραμμα, πράγμα που σημαίνει ότι τα αναφερόμενα γλωσσικά αποτελέσματα αντανακλούν τις αντιλήψεις των συμμετεχόντων και την αυτοαναφερόμενη πρόοδό τους και όχι τα μαθησιακά οφέλη που μετρήθηκαν ανεξάρτητα. Τα ποσοστά ανταπόκρισης διέφεραν επίσης μεταξύ των πιλοτικών προγραμμάτων και των ομάδων ενδιαφερομένων, ενώ ορισμένες ομάδες, όπως αναφέρεται στο , ήταν ενίοτε υποεκπροσωπημένες στα τελικά δεδομένα. Τα πιλοτικά προγράμματα λειτουργούσαν με διαφορετικά χρονοδιαγράμματα και επηρεάστηκαν από διαφορετικές εξωτερικές συνθήκες, όπως τα σχολικά ημερολόγια, οι διοικητικές διαδικασίες και η διαθεσιμότητα των μεντόρων και των καθοδηγούμενων. Ορισμένα πιλοτικά προγράμματα αντιμετώπισαν συμπιεσμένα χρονοδιαγράμματα, καθυστερήσεις στον καθορισμό ζευγαριών ή συγκρούσεις προγραμματισμού που επηρέασαν την υλοποίηση και ενδέχεται να επηρέασαν τα αποτελέσματα. Τέλος, η συγκεντρωτική

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι
αποκλειστικά αυτές του/των συγγραφέα/συγγραφέων και δεν αντανακλούν απαραίτητα αυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού για την Εκπαίδευση, τον Οπτικοακουστικό Τομέα και τον Πολιτισμό (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές. Αριθμός συμφωνίας επιχορήγησης: 101141117

Co-funded by
the European Union

ανάλυση βασίζεται στις εθνικές εκθέσεις ως κύρια πηγή της· ενώ οι εκθέσεις αυτές είναι λεπτομερείς και τεκμηριωμένες, αντανακλούν τις προοπτικές και τις προτεραιότητες των συντακτών τους. Η συνοπτική παρουσίαση δεν επαληθεύει ανεξάρτητα τα υποκείμενα δεδομένα, αλλά συγκρίνει τα ευρήματα μεταξύ των χωρών και επισημαίνει τα σημεία όπου οι ισχυρισμοί υποστηρίζονται από πολλαπλές πηγές ή όπου βασίζονται σε πιο περιορισμένα στοιχεία. Όπου τα εθνικά δεδομένα δεν είναι άμεσα συγκρίσιμα, η συνοπτική παρουσίαση αναφέρει τα ευρήματα όπως παρουσιάζονται στις εθνικές εκθέσεις και επισημαίνει τους περιορισμούς· δεν επιχειρεί να συγκεντρώσει τα ποσοτικά δεδομένα σε συγκεντρωτικά στατιστικά στοιχεία, καθώς οι διαφορές στον σχεδιασμό των πιλοτικών προγραμμάτων, στα προφίλ των συμμετεχόντων και στις μεθόδους αξιολόγησης θα καθιστούσαν μια τέτοια συγκέντρωση παραπλανητική.

Στα οκτώ εθνικά πιλοτικά προγράμματα, η ικανοποίηση και ο αντιληπτός αντίκτυπος ήταν σταθερά υψηλά. Οι καθοδηγούμενοι και οι μέντορες ανέφεραν πολύ υψηλά επίπεδα ικανοποίησης, ισχυρές σχέσεις μεταξύ μεντόρων και καθοδηγουμένων, καθώς και σχεδόν καθολική προθυμία να συστήσουν το πρόγραμμα. Οι καθοδηγούμενοι ανέφεραν σταθερά βελτιώσεις στην αυτοπεποίθηση όσον αφορά τη γλώσσα, στις δεξιότητες ομιλίας και ακρόασης, στις κοινωνικές σχέσεις και στην ανεξαρτησία, ενώ οι μέντορες ανέφεραν σημαντική προσωπική και επαγγελματική ανάπτυξη στους τομείς της επικοινωνίας, της ενσυναίσθησης, της υπομονής και της διαπολιτισμικής ικανότητας. Η διατήρηση και η συνέχεια αναδείχθηκαν ως οι κύριες λειτουργικές προκλήσεις, με την εγκατάλειψη να συνδέεται με επαγγελματικές ή ακαδημαϊκές υποχρεώσεις, ακατάλληλο ταίριασμα, μη διαθεσιμότητα των μεντόρων και προσωπικές περιστάσεις. Ο συντονισμός αποδείχθηκε δομικός πυλώνας της επιτυχίας και όχι διοικητικό βάρος, λαμβάνοντας σταθερά υψηλές αξιολογήσεις από μέντορες και καθοδηγούμενους. Η αντιστοίχιση έπρεπε να υπερβαίνει τη διαθεσιμότητα και το γλωσσικό επίπεδο, λαμβάνοντας υπόψη την προσωπικότητα, τα κοινά ενδιαφέροντα, τον τρόπο επικοινωνίας, τις προσδοκίες και τις ατομικές περιστάσεις. Οι ευέλικτες μορφές υλοποίησης και οι ομαδικές δραστηριότητες ενίσχυσαν τα αποτελέσματα, αν και η πρόσωπο με πρόσωπο αλληλεπίδραση παρέμεινε αναντικατάστατη για την οικοδόμηση εμπιστοσύνης και καλής σχέσης. Η επίσημη αναγνώριση και η θεσμική εδραίωση αναγνωρίστηκαν ως απαραίτητες για τη βιωσιμότητα, καθώς οι βραχυπρόθεσμοι κύκλοι χρηματοδότησης

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι
αποκλειστικά αυτές του/των συγγραφέα/συγγραφέων και δεν αντανακλούν απαραίτητα αυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού για την Εκπαίδευση, τον Οπτικοακουστικό Τομέα και τον Πολιτισμό (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές. Αριθμός συμφωνίας επιχορήγησης: 101141117

Co-funded by
the European Union

βάσει έργων αποδείχθηκαν ανεπαρκείς για την ενσωμάτωση της καθοδήγησης στα εθνικά συστήματα ένταξης και εκπαίδευσης.

Οι βασικές γενικές συστάσεις πολιτικής είναι οι εξής. Η δομημένη γλωσσική καθοδήγηση από ομοτίμους θα πρέπει να ενσωματωθεί στα εθνικά πλαίσια ένταξης και εκπαίδευσης ως συμπληρωματικό μέτρο « » παράλληλα με την επίσημη παροχή γλωσσικής εκπαίδευσης, με σαφείς διαδρομές παραπομπής και αναγνώριση στις εθνικές πολιτικές υποδοχής και γλωσσικής υποστήριξης. Ο επαγγελματικός συντονισμός θα πρέπει να χρηματοδοτείται ως βασικό κόστος του προγράμματος σε πολυετή βάση, καλύπτοντας την αντιστοίχιση, την εποπτεία, την προστασία, την επαναντιστοίχιση, την παρακολούθηση, την επικοινωνία με την οικογένεια και το σχολείο, καθώς και τη διαχείριση των συνεργασιών. Θα πρέπει να παρέχεται επαρκής διάρκεια προγράμματος και ευέλικτες μορφές υλοποίησης, συνδυάζοντας διαδικτυακές και δια ζώσης συνεδρίες, ατομική καθοδήγηση με ομαδικές δραστηριότητες, καθώς και εξατομικευμένη υποστήριξη με διαπολιτισμικές εκδηλώσεις που βασίζονται στην κοινότητα. Η κατάρτιση και η συμμετοχή των καθοδηγητών θα πρέπει να θεσμοθετηθούν μέσω επίσημων μηχανισμών αναγνώρισης, όπως πιστωτικές μονάδες ECTS, μικροπιστοποιητικά, αναγνώριση μάθησης μέσω υπηρεσίας ή πιστοποιητικά εθελοντισμού, με επαναλαμβανόμενους κύκλους πρόσληψης και κατάρτισης καθοδηγητών που θα καθιερώνονται σε συνεργασία με πανεπιστήμια. Θα πρέπει να υλοποιηθούν δομημένη αρχική κατάρτιση, συνεχής εποπτεία και δίκτυα μάθησης μεταξύ ομοτίμων για τους μέντορες, τα οποία θα καλύπτουν την προσαρμοστική επικοινωνία, τη διαπολιτισμική ικανότητα, την προστασία, τα όρια και τις διαδικασίες παραπομπής, με σαφή καθοδήγηση ότι οι μέντορες δεν αντικαθιστούν τους εκπαιδευτικούς ή τους εξειδικευμένους επαγγελματίες. Τέλος, θα πρέπει να εισαχθεί ένα κοινό πλαίσιο παρακολούθησης και αξιολόγησης που θα συνδυάζει δεδομένα συμμετοχής, ανατροφοδότηση από μέντορες και καθοδηγούμενους, ποιοτικά στοιχεία και, όπου είναι εφικτό, αντικειμενικούς δείκτες γλωσσικής ανάπτυξης, προκειμένου να αξιολογηθεί ο διαρκής αντίκτυπος στη χρήση της γλώσσας, τη συμμετοχή στην εκπαίδευση και την απασχόληση, καθώς και στις κοινωνικές σχέσεις και το αίσθημα του ανήκειν.

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι
αποκλειστικά αυτές του/των συγγραφέα/συγγραφέων και δεν αντανακλούν απαραίτητα αυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού για την Εκπαίδευση, τον Οπτικοακουστικό Τομέα και τον Πολιτισμό (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές. Αριθμός συμφωνίας επιχορήγησης: 101141117

Co-funded by
the European Union

2. Η κοινή πρόκληση: Μετανάστευση, εκπαίδευση και γλώσσα

2.1. Διακρατικές τάσεις μετανάστευσης και προσφύγων

Στις οκτώ χώρες του πιλοτικού προγράμματος, η μετανάστευση έχει καταστεί μια διαρθρωτική και δημογραφική πραγματικότητα και όχι ένα προσωρινό ή εξαιρετικό φαινόμενο. Ενώ η κλίμακα, η σύνθεση και το νομικό καθεστώς των μεταναστευτικών πληθυσμών ποικίλλουν σημαντικά, προκύπτουν αρκετά κοινά πρότυπα από τα εθνικά πλαίσια.

Η μετανάστευση αποτελεί πλέον τον κύριο παράγοντα που συμβάλλει στην αύξηση και τη διαφοροποίηση του πληθυσμού. Η Μάλτα κατέγραψε πληθυσμό 588.254 κατοίκων στα τέλη του 2025, με καθαρή μετανάστευση 13.906 ατόμων, ενώ οι πολίτες εκτός ΕΕ αντιπροσώπευαν το 78,1% των καθαρών μεταναστών. Η Αυστρία καταμέτρησε 1,88 εκατομμύρια αλλοδαπούς υπηκόους στις αρχές του 2026, ήτοι το 20,4% του πληθυσμού, με το 22,9% να έχει γεννηθεί στο εξωτερικό· στη Βιέννη το ποσοστό των μη Αυστριακών πολιτών έφτασε το 36,8%. Η Ισπανία πλησίασε τα 10 εκατομμύρια κατοίκους που γεννήθηκαν στο εξωτερικό, περίπου ένας στους πέντε από τους σχεδόν 49,6 εκατομμύρια κατοίκους της. Η Πορτογαλία είδε τον πληθυσμό των αλλοδαπών κατοίκων της να αυξάνεται από 992.837 στο τέλος του 2022 σε 1.585.854 μέχρι το τέλος του 2025, αν και ο ετήσιος ρυθμός αύξησης επιβραδύνθηκε από 31,4% το 2023 σε 2,7% το 2025. Ακόμη και χώρες που παραδοσιακά χαρακτηρίζονται από μετανάστευση ή διέλευση —όπως η Βουλγαρία και η Ρουμανία— μετατρέπονται όλο και περισσότερο σε προορισμούς: η Βουλγαρία καταμέτρησε περίπου 246.600 κατοίκους αλλοδαπής καταγωγής (3,8% του πληθυσμού) τον Ιανουάριο του 2025, ενώ η Ρουμανία φιλοξένησε 219.355 πολίτες εκτός ΕΕ που εκτοπίστηκαν από την Ουκρανία υπό προσωρινή προστασία έως τον Ιούλιο του 2026.

Οι πληθυσμοί μεταναστών στους οποίους απευθύνθηκαν τα πιλοτικά προγράμματα «Language Buddy» ήταν εξαιρετικά ποικιλόμορφοι. Στην Ελλάδα, οι καθοδηγούμενοι προέρχονταν από έντεκα χώρες, κυρίως της Αφρικής και της Δυτικής Ασίας, και μιλούσαν εννέα μητρικές γλώσσες, με την αραβική να είναι η πιο διαδεδομένη· περισσότεροι από τους μισούς βρίσκονταν στη χώρα για λιγότερο από έξι μήνες. Οι καθοδηγούμενοι της Αυστρίας προέρχονταν από επτά χώρες και αντιπροσώπευαν δέκα

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι αποκλειστικά αυτές του/των συγγραφέα/συγγραφέων και δεν αντανακλούν απαραίτητα αυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού για την Εκπαίδευση, τον Οπτικοακουστικό Τομέα και τον Πολιτισμό (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές. Αριθμός συμφωνίας επιχορήγησης: 101141117

Co-funded by the European Union

μητρικές γλώσσες. Η ομάδα της Ιταλίας διακρίνονταν από το γεγονός ότι περιλάμβανε ένα μεγάλο ποσοστό (62,5%) συμμετεχόντων που διέμεναν στη χώρα για περισσότερο από δύο χρόνια και μια κυριαρχία των κινεζόφωνων συμμετεχόντων (58,3%), παράλληλα με μαθητές από το Περού, την Ουκρανία, την Αίγυπτο, το Πακιστάν και το Αφγανιστάν. Οι καθοδηγούμενοι της Πορτογαλίας ήταν κυρίως έφηβοι από το Σάο Τομέ και Πρίνσιπε και ομιλητές της γλώσσας Φόρο. Οι καθοδηγούμενοι της Ρουμανίας ήταν κατά κύριο λόγο έφηβοι που μιλούσαν ουκρανικά, σχεδόν όλοι από τους οποίους ζούσαν στη Ρουμανία για περισσότερο από δύο χρόνια. Οι συμμετέχοντες της Ισπανίας προέρχονταν κυρίως από το Μαρόκο, τη Γκάμπια, την Αλγερία και τη Σενεγάλη, με τα Αραβικά, τα Μαντίνκα, τα Γουόλοφ και τα Αμαζίγκ να συγκαταλέγονται μεταξύ των μητρικών τους γλωσσών.

Τα πιλοτικά προγράμματα απευθύνονταν σε παιδιά και νέους που βρίσκονταν σε διαφορετικά στάδια εγκατάστασης και είχαν διαφορετικό νομικό καθεστώς. Ορισμένες χώρες εστίασαν σε πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο που είχαν φτάσει πρόσφατα, οι οποίοι συχνά διέμεναν σε κέντρα υποδοχής ή είχαν μόλις αποχωρήσει από αυτά — με πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα την Ελλάδα, όπου το πρόγραμμα προσέγγισε νέους που βρίσκονταν στο αρχικό και πιο ευάλωτο στάδιο της εγκατάστασής τους. Άλλες χώρες εργάστηκαν κυρίως με εγκατεστημένες κοινότητες μεταναστών ή με δικαιούχους προσωρινής προστασίας, όπως στην Πορτογαλία, τη Ρουμανία και την Ιταλία. Στη Μάλτα, οι καθυστερήσεις στην έκδοση εγγράφων και στις διοικητικές διαδικασίες μερικές φορές εμπόδιζαν τα παιδιά μεταναστών να εγγραφούν στο σχολείο ή να έχουν πρόσβαση στο κέντρο εισαγωγής για παρατεταμένες περιόδους. Στην Ισπανία, ένας σημαντικός αριθμός ατόμων ζούσε χωρίς νόμιμο καθεστώς, αν και ένα έκτακτο μέτρο νομιμοποίησης που ανακοίνωσε η κυβέρνηση αναμενόταν να καλύψει περίπου 400.000 άτομα μεταξύ Απριλίου και Ιουνίου 2026. Αυτές οι διαφορές διαμόρφωσαν τόσο τις ανάγκες των καθοδηγούμενων όσο και το επιχειρησιακό πλαίσιο στο οποίο λειτουργούσαν τα πιλοτικά προγράμματα.

Ένα διατομεακό εύρημα είναι ότι οι γλωσσικές ανάγκες δεν εξαφανίζονται μετά τους πρώτους μήνες ή χρόνια στη χώρα υποδοχής. Στην Αυστρία, ακόμη και οι συμμετέχοντες που είχαν περάσει σημαντικό χρονικό διάστημα στη χώρα συνέχιζαν να αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην αυθόρμητη ομιλία της γερμανικής γλώσσας, στην αυτοπεποίθηση κατά τη συνομιλία, στην κατανόηση της γρήγορης ομιλίας και στο λεξιλόγιο για καθημερινές καταστάσεις. Στη Ρουμανία, σχεδόν όλοι οι συμμετέχοντες ζούσαν στη χώρα για

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι αποκλειστικά αυτές του/των συγγραφέα/συγγραφέων και δεν αντανακλούν απαραίτητα αυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού για την Εκπαίδευση, τον Οπτικοακουστικό Τομέα και τον Πολιτισμό (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές. Αριθμός συμφωνίας επιχορήγησης: 101141117

Co-funded by the European Union

περισσότερο από δύο χρόνια, αλλά εξακολουθούσαν να χρειάζονται υποστήριξη στην εξάσκηση της ρουμανικής γλώσσας, στις κοινωνικές σχέσεις και στη διαπολιτισμική κατανόηση. Στην Ιταλία, η πλειοψηφία των νεαρών που συμμετείχαν στο πρόγραμμα διέμεναν στη χώρα για περισσότερο από δύο χρόνια. Αυτό αμφισβητεί την υπόθεση ότι οι ανάγκες ένταξης περιορίζονται στη φάση υποδοχής και υπογραμμίζει την ανάγκη για μηχανισμούς υποστήριξης μεσοπρόθεσμης και μακροπρόθεσμης διάρκειας.

Παρά την ποικιλομορφία των πλαισίων, τα εμπόδια που αντιμετώπιζαν τα παιδιά και οι νέοι μετανάστες ήταν αξιοσημείωτα παρόμοια. Τα γλωσσικά εμπόδια δεν ήταν μόνο γραμματικά· οι μαθητές συχνά δίσταζαν να μιλήσουν λόγω των περιορισμένων ευκαιριών για ανεπίσημη εξάσκηση, της αβεβαιότητας σχετικά με τις κοινωνικές συμβάσεις και του φόβου για αρνητική κρίση. Στην Ισπανία, η εθνική έκθεση περιγράφει το «γλωσσικό άγχος» και το «γλωσσικό σοκ» ως παραλυτικές αβεβαιότητες που παγιδεύουν τους μαθητές σε έναν επιζήμιο κύκλο: τα αρχικά κενά στην επάρκεια μειώνουν τις ευκαιρίες για εξάσκηση και συμμετοχή, γεγονός που με τη σειρά του καθιστά πιο δύσκολη την επίτευξη της ευχέρειας. Στην Ελλάδα, διαπιστώθηκε ότι το άγχος και το τραύμα επηρεάζουν τη συγκέντρωση και αυξάνουν τον κίνδυνο εγκατάλειψης. Στη Μάλτα, η αστάθεια στο σπίτι, το άγχος της μετεγκατάστασης σε άλλη χώρα και οι προκλήσεις που συνεπάγεται η δημιουργία νέων φιλικών σχέσεων και η κατανόηση της γλώσσας της χώρας υποδοχής αναγνωρίστηκαν ως παράγοντες που μπορούν να παρεμποδίσουν τη μάθηση και να οδηγήσουν τα παιδιά να αισθάνονται χαμένα σε ένα σχολείο « ». Αυτά τα κοινά χαρακτηριστικά παρέχουν την εμπειρική βάση για μια κοινή πολιτική απάντηση. Αν και η κλίμακα και η σύνθεση της μετανάστευσης διαφέρουν από χώρα σε χώρα, η υποκείμενη πρόκληση —πώς να υποστηριχθούν τα παιδιά και οι νέοι μετανάστες ώστε να προχωρήσουν από την επίσημη γνώση της γλώσσας στην αυτοπεποίθηση στην καθημερινή χρήση και στην ουσιαστική κοινωνική συμμετοχή— είναι εντυπωσιακά συνεπής.

2.2. Κοινά κενά στα εθνικά εκπαιδευτικά συστήματα

Και οι οκτώ χώρες του πιλοτικού προγράμματος έχουν θεσπίσει νομικά και πολιτικά πλαίσια που εγγυώνται την πρόσβαση στην εκπαίδευση για τα παιδιά μεταναστών και παρέχουν κάποια μορφή πρόσθετης γλωσσικής υποστήριξης. Ωστόσο, από τις εθνικές

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι
αποκλειστικά αυτές του/των συγγραφέα/συγγραφέων και δεν αντανακλούν απαραίτητα αυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού για την Εκπαίδευση, τον Οπτικοακουστικό Τομέα και τον Πολιτισμό (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές. Αριθμός συμφωνίας επιχορήγησης: 101141117

Co-funded by
the European Union

εκθέσεις προκύπτει ένα σταθερό κενό μεταξύ του τυπικού δικαιώματος και της αποτελεσματικής συμμετοχής.

Η επίσημη παροχή καλύπτει μόνο μια μειοψηφία όσων την χρειάζονται. Στην Πορτογαλία, μόνο το 19,1% των αλλοδαπών μαθητών της βασικής εκπαίδευσης των οποίων η μητρική γλώσσα δεν είναι η πορτογαλική (10.638 από τους 55.827) παρακολούθησαν το πρόγραμμα «Português Língua Não Materna» (PLNM) το 2023/24, και μόνο το 13,8% στο επίπεδο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Τα ποσοστά διαρροής των αλλοδαπών μαθητών ήταν τρεις έως πέντε φορές υψηλότερα από αυτά των Πορτογάλων μαθητών, φθάνοντας το 29 % στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση σε σύγκριση με το 8,3 %, ενώ πάνω από το 80 % των αλλοδαπών μαθητών δεν συμμετείχε στις εθνικές εξετάσεις της 9ης τάξης στα πορτογαλικά και τα μαθηματικά, γεγονός που περιόριζε την παρακολούθηση της προόδου τους. Στην Ελλάδα, οι εκπαιδευτικοί ανέφεραν περιορισμένη πρόσβαση σε εξειδικευμένη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας, ανεπαρκή κατάρτιση στη διαπολιτισμική παιδαγωγική και έλλειψη πολιτισμικών διαμεσολαβητών. Πολλά σχολεία ήταν υπερφορτωμένα. Στη Βουλγαρία, οι υφιστάμενες αξιολογήσεις συνέχισαν να εντοπίζουν κενά στην εξειδικευμένη υποστήριξη, στη θεσμική ικανότητα και στη συνέπεια της εθνικής προσέγγισης για την ένταξη των παιδιών προσφύγων, ιδίως μετά την αρχική φάση της εγγραφής. Στην Ιταλία, ο αριθμός των μαθητών με μη ιταλική υπηκοότητα ανήλθε σε περίπου 869.000–931.000 το 2023/24, ή περίπου 11,6% του συνόλου των εγγεγραμμένων μαθητών, ωστόσο η παροχή υπηρεσιών παρέμενε συγκεντρωμένη στις αστικές περιοχές και εξαρτιόταν από την ηγεσία κάθε σχολείου ξεχωριστά.

Η υποστήριξη συχνά επικεντρώνεται στη φάση υποδοχής και δεν καλύπτει τις μακροπρόθεσμες ανάγκες. Σε αρκετές χώρες, η γλωσσική υποστήριξη είχε σχεδιαστεί κυρίως για νεοαφιχθέντες μαθητές και δεν ήταν συστηματικά διαθέσιμη σε όσους διέμεναν στη χώρα για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, αλλά εξακολουθούσαν να αντιμετωπίζουν δυσκολίες όσον αφορά την ακαδημαϊκή γλώσσα, την κοινωνική επικοινωνία ή τη συμμετοχή στη σχολική ζωή. Στην Ιταλία, η εκπαίδευση μετά την υποχρεωτική εκπαίδευση —Λύκειο, Επαγγελματική Κατάρτιση και άλλες μορφές μη υποχρεωτικής εκπαίδευσης— βρισκόταν εκτός του πλαισίου της γλωσσικής ένταξης, δημιουργώντας ένα σημαντικό κενό για τους νέους μετανάστες που είχαν ολοκληρώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση ή δεν είχαν εισέλθει ποτέ σε αυτήν. Τα Κέντρα

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι αποκλειστικά αυτές του/των συγγραφέα/συγγραφέων και δεν αντανακλούν απαραίτητα αυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού για την Εκπαίδευση, τον Οπτικοακουστικό Τομέα και τον Πολιτισμό (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές. Αριθμός συμφωνίας επιχορήγησης: 101141117

Co-funded by the European Union

Εκπαίδευσης Ενηλίκων δεν είχαν αναλάβει έναν σαφώς καθορισμένο ή προληπτικό ρόλο στη διδασκαλία της γλώσσας για τους μετανάστες. Στην Ισπανία, τα προγράμματα γλωσσικής ένταξης υπήρχαν στο πλαίσιο της υποχρεωτικής πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, αλλά περιορίζονταν σε αυτή τη φάση. Στη Ρουμανία, η επίσημη παροχή εκπαίδευσης δεν κάλυπτε όλες τις διαστάσεις που εντοπίστηκαν στο πιλοτικό πρόγραμμα, συμπεριλαμβανομένης της ανάγκης για ευκαιρίες χωρίς πίεση ώστε να μιλούν ρουμανικά, να χτίζουν σχέσεις με Ρουμάνους συνομήλικους και να αναπτύσσουν αυτοπεποίθηση στις καθημερινές αλληλεπιδράσεις.

Τα διοικητικά εμπόδια και τα εμπόδια πρόσβασης καθυστερούν ή εμποδίζουν τη συμμετοχή. Στη Μάλτα, οι καθυστερήσεις στην έκδοση εγγράφων και σε άλλες διοικητικές διαδικασίες μερικές φορές εμπόδιζαν τα παιδιά μεταναστών να εγγραφούν στο σχολείο ή να έχουν πρόσβαση στο κέντρο εισαγωγής για παρατεταμένες περιόδους. Στην Ελλάδα, παρά το νόμιμο δικαίωμα στην εκπαίδευση ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς, η πρόσβαση στην πράξη παρέμενε άνιση. Στην Ισπανία, οι πολύπλοκες και ενίοτε αντιφατικές πολιτικές σχετικά με τη νόμιμη διαμονή και τις άδειες εργασίας άφηναν έναν σημαντικό αριθμό ατόμων χωρίς κανονικό καθεστώς, εμποδίζοντας την πλήρη κοινωνική και οικονομική συμμετοχή τους. Αυτά τα εμπόδια δεν είναι πρωτίστως παιδαγωγικά· είναι διοικητικά και νομικά, ωστόσο έχουν άμεσες συνέπειες για την εκμάθηση της γλώσσας και την ένταξη.

Η έλλειψη εκπαιδευτικών και η περιορισμένη κατάρτιση στη διαπολιτισμική παιδαγωγική περιορίζουν την ικανότητα του επίσημου εκπαιδευτικού συστήματος να ανταποκριθεί στη γλωσσική και πολιτισμική πολυμορφία. Στην Ελλάδα, η ενδοϋπηρεσιακή κατάρτιση στη διαπολιτισμική παιδαγωγική παρέμεινε προαιρετική και άνιση. Στην Πορτογαλία, η Σύσταση αριθ. 5/2026 της CNE ζήτησε την επέκταση του προγράμματος PLNM σε όλους τους μαθητές που το χρειάζονται, την αποφυγή άκαμπτων ελάχιστων ορίων αριθμού μαθητών ανά τάξη, την ενίσχυση του προσωπικού και της κατάρτισης των εκπαιδευτικών, καθώς και την αναθεώρηση των κανόνων πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση για τους μαθητές που φτάνουν αργά. Στην Ιταλία, οι συστάσεις του πιλοτικού προγράμματος περιλάμβαναν την ενίσχυση της αρχικής κατάρτισης των μεντόρων και την παροχή έτοιμου προς χρήση διδακτικού υλικού, γεγονός που αντανακλά ευρύτερα

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι
αποκλειστικά αυτές του/των συγγραφέα/συγγραφέων και δεν αντανακλούν απαραίτητα αυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού για την Εκπαίδευση, τον Οπτικοακουστικό Τομέα και τον Πολιτισμό (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές. Αριθμός συμφωνίας επιχορήγησης: 101141117

Co-funded by
the European Union

κενά στην ικανότητα του συστήματος να υποστηρίζει μαθητές αλλοδαπής καταγωγής, τόσο νεοαφιχθέντες όσο και μακροχρόνια διαμένοντες.

Η μη τυπική εκπαίδευση καλύπτει κρίσιμα κενά, αλλά βασίζεται σε έργα και είναι χρονικά περιορισμένη. Σε αρκετές χώρες, ΜΚΟ και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών παρείχαν μεγάλο μέρος της καθημερινής γλωσσικής υποστήριξης που δεν παρείχε η δημόσια διοίκηση. Στην Ελλάδα, η μη τυπική εκπαίδευση από ΜΚΟ και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, που συχνά χρηματοδοτούνταν μέσω του AMIF, του Erasmus+ ή εθνικών προγραμμάτων, κάλυψε κρίσιμα κενά, αλλά βασιζόταν σε έργα, ήταν χρονικά περιορισμένη και σπάνια ενσωματωνόταν στο τυπικό σύστημα. Στην Ισπανία, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών παρενέβησαν για να καλύψουν το κενό, με προγράμματα όπως *τα Rossinyol*, *Entandem* και *Urretxindorra* να ανταποκρίνονται άμεσα στις ελλείψεις της γενικής εκπαίδευσης. Στην Πορτογαλία, το εθνικό πρόγραμμα εθελοντισμού *«Mentores para Migrantes»* και τα σχολικά σχέδια υποδοχής που βασίζονταν σε συμμαθητές ως άτυπους μέντορες αναγνωρίστηκαν στην πολιτική, αλλά κανένα από αυτά δεν έδωσε συγκεκριμένη θέση σε μια δομημένη και συντονισμένη γλωσσική καθοδήγηση από εκπαιδευμένους φοιτητές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για εφήβους μετανάστες.

Συνολικά, αυτά τα κενά υποδεικνύουν μια κοινή δομική πρόκληση: τα επίσημα εκπαιδευτικά συστήματα, όσο καλές και αν είναι οι προθέσεις τους, δεν έχουν σχεδιαστεί για να παρέχουν την τακτική, άτυπη, βασισμένη στις σχέσεις γλωσσική εξάσκηση και τις κοινωνικές σχέσεις που χρειάζονται τα παιδιά και οι νέοι μετανάστες για να περάσουν από τη γνώση μιας γλώσσας στη χρήση της με αυτοπεποίθηση στην καθημερινή ζωή. Αυτός είναι ο χώρος στον οποίο λειτουργεί το μοντέλο «Language Buddy».

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι
αποκλειστικά αυτές του/των συγγραφέα/συγγραφέων και δεν αντανακλούν απαραίτητα αυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού για την Εκπαίδευση, τον Οπτικοακουστικό Τομέα και τον Πολιτισμό (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές. Αριθμός συμφωνίας επιχορήγησης: 101141117

Co-funded by
the European Union

3. Το μοντέλο «Language Buddy» σε διάφορες χώρες

3.1. Βασικό μοντέλο και κοινά σχεδιαστικά στοιχεία

Το μοντέλο «Language Buddy» εφαρμόστηκε σε οκτώ ευρωπαϊκές χώρες στο πλαίσιο ενός ενιαίου έργου που χρηματοδοτήθηκε από το AMIF, με κάθε εθνικό πιλοτικό πρόγραμμα να συντονίζεται από διαφορετικές συνεργασίες και να προσαρμόζεται στις τοπικές συνθήκες. Παρά τις διαφορές αυτές, όλα τα πιλοτικά προγράμματα είχαν έναν κοινό μεθοδολογικό πυρήνα, ο οποίος προήλθε από το μοντέλο «Language Buddy» που αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του έργου.

Όλα τα πιλοτικά προγράμματα σχεδιάστηκαν ως συμπληρωματικές, μη τυπικές παρεμβάσεις και όχι ως υποκατάστατα της τυπικής γλωσσικής εκπαίδευσης ή των εξειδικευμένων υπηρεσιών. Το μοντέλο τοποθετήθηκε ρητά ως γέφυρα μεταξύ της τυπικής εκμάθησης γλωσσών και της καθημερινής επικοινωνιακής συμμετοχής. Αυτή η τοποθέτηση ήταν συνεπής σε όλες τις εθνικές εκθέσεις, αν και η ακριβής σχέση μεταξύ του πιλοτικού προγράμματος και της τυπικής παροχής εκπαίδευσης διέφερε ανάλογα με το εθνικό εκπαιδευτικό σύστημα και τη διαθεσιμότητα πιστοποιημένων γλωσσικών μαθημάτων.

Όλα τα πιλοτικά προγράμματα προσέλκυσαν και εκπαίδευσαν εθελοντές μέντορες, κυρίως φοιτητές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, αν και ορισμένα αξιοποίησαν επίσης εθελοντές από την τοπική κοινότητα. Η πρόσληψη των μεντόρων οργανώθηκε μέσω πανεπιστημίων, ΜΚΟ, πλατφορμών εθελοντισμού ή ενός συνδυασμού αυτών των καναλιών. Πριν από την έναρξη της διαδικασίας καθοδήγησης, οι μέντορες ολοκλήρωσαν μια αρχική εκπαίδευση που κάλυπτε το μοντέλο «Language Buddy», τη διαπολιτισμική ευαισθησία, την ένταξη, την επικοινωνία, την προστασία και τα όρια του ρόλου του μέντορα. Το περιεχόμενο και η διάρκεια της εκπαίδευσης διέφεραν από χώρα σε χώρα, αλλά τα βασικά στοιχεία παρέμειναν συνεπή.

Όλα τα πιλοτικά προγράμματα χρησιμοποίησαν μια εξατομικευμένη διαδικασία αντιστοίχισης βασισμένη σε πληροφορίες που συλλέχθηκαν εκ των προτέρων σχετικά με τη γλωσσική επάρκεια, τις γλώσσες που μιλούν, τα ενδιαφέροντα, τη διαθεσιμότητα και τις ατομικές περιστάσεις. Αρκετά πιλοτικά προγράμματα διεξήγαγαν συνεντεύξεις τόσο

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι
αποκλειστικά αυτές του/των συγγραφέα/συγγραφέων και δεν αντανακλούν απαραίτητα αυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού για την Εκπαίδευση, τον Οπτικοακουστικό Τομέα και τον Πολιτισμό (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές. Αριθμός συμφωνίας επιχορήγησης: 101141117

Co-funded by the European Union

με τους μέντορες όσο και με τους καθοδηγούμενους πριν από την αντιστοίχιση, ενώ ορισμένα διατηρούσαν μια εφεδρική ομάδα μεντόρων για να επιτρέπουν την επανασύνδεση σε περιπτώσεις όπου οι αρχικοί συνδυασμοί δεν λειτουργούσαν όπως αναμενόταν. Η διαδικασία αντιστοίχισης περιγράφηκε με συνέπεια ως μια διαδικασία που υπερβαίνει την απλή διαθεσιμότητα και λαμβάνει υπόψη τη συμβατότητα και τα κοινά σημεία.

Όλα τα πιλοτικά προγράμματα συνδύαζαν την ατομική καθοδήγηση με συμπληρωματικές ομαδικές δραστηριότητες. Η ισορροπία μεταξύ ατομικών και ομαδικών μορφών ποίκιλε: η Αυστρία, για παράδειγμα, έδινε μεγάλη έμφαση σε δομημένες ομαδικές ομάδες, ενώ η Ελλάδα και η Πορτογαλία βασίζονταν κυρίως σε ατομικές διαδικτυακές συνεδρίες « » με μικρό αριθμό ομαδικών συναντήσεων. Οι ομαδικές δραστηριότητες εξυπηρετούσαν πολλαπλούς σκοπούς: την ανάπτυξη ομαδικού πνεύματος, τη μείωση της αρχικής αβεβαιότητας, τη δημιουργία αίσθησης κοινότητας και την παροχή πρόσθετων ευκαιριών για τη χρήση της γλώσσας χωρίς πίεση.

Όλα τα πιλοτικά προγράμματα παρείχαν συνεχή συντονισμό και εποπτεία από μια ομάδα συντονισμού. Ο συντονισμός περιλάμβανε την αντιστοίχιση, την υποστήριξη των μεντόρων, την προστασία, την παρακολούθηση, την επίλυση προβλημάτων και την επικοινωνία με τους καθοδηγούμενους, τις οικογένειες και τους συνεργαζόμενους φορείς. Σε αρκετά πιλοτικά προγράμματα, ο συντονισμός περιλάμβανε επίσης την οργάνωση ομαδικών συνεδριών, την προσαρμογή των διαδικασιών παρακολούθησης και τη διαχείριση της επανασυνδέσεως. Οι εθνικές εκθέσεις αναγνώριζαν με συνέπεια τον συντονισμό ως δομικό πυλώνα του μοντέλου και όχι ως διοικητικό κόστος.

Όλα τα πιλοτικά προγράμματα συνέλεξαν ανατροφοδότηση από τους συμμετέχοντες μέσω αξιολογήσεων μετά κάθε συνεδρία και τελικών αξιολογήσεων, οι οποίες συμπληρώθηκαν τόσο από τους μέντορες όσο και από τους καθοδηγούμενους. Τα συγκεκριμένα εργαλεία, οι κλίμακες απαντήσεων και ο χρονισμός της συλλογής δεδομένων διέφεραν, ενώ ορισμένα πιλοτικά προγράμματα προσάρμοσαν τις διαδικασίες παρακολούθησής τους κατά τη διάρκεια της υλοποίησης —για παράδειγμα, μεταβαίνοντας από αξιολογήσεις ανά συνεδρία σε μηνιαίες αξιολογήσεις—, αλλά η δέσμευση για συστηματική ανατροφοδότηση ήταν κοινή σε όλα.

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι
αποκλειστικά αυτές του/των συγγραφέα/συγγραφέων και δεν αντανακλούν απαραίτητα αυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού για την Εκπαίδευση, τον Οπτικοακουστικό Τομέα και τον Πολιτισμό (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές. Αριθμός συμφωνίας επιχορήγησης: 101141117

Co-funded by the European Union

Τέλος, όλα τα πιλοτικά προγράμματα έδωσαν έμφαση στην αμοιβαία μάθηση και τη διαπολιτισμική ανταλλαγή. Η καθοδήγηση δεν πλαισιώθηκε ως μονόδρομη μετάδοση γλώσσας και πολιτισμού, αλλά ως συνάντηση μεταξύ ίσων με διαφορετικούς τομείς εξειδίκευσης. Από τους μέντορες αναμενόταν να μάθουν από τους καθοδηγούμενους σχετικά με τις γλώσσες, τους πολιτισμούς και τις εμπειρίες τους, και οι εθνικές εκθέσεις κατέγραψαν ότι οι μέντορες ανέφεραν συστηματικά προσωπική και επαγγελματική ανάπτυξη στους τομείς της επικοινωνίας, της ενσυναίσθησης, της υπομονής και της διαπολιτισμικής ικανότητας.

1.1. Εθνικές προσαρμογές και σύνθεση των δεδομένων των πιλοτικών προγραμμάτων

Τα εθνικά πιλοτικά προγράμματα διέφεραν σημαντικά ως προς την κλίμακα, τις ρυθμίσεις συντονισμού, τη διάρκεια, τους τρόπους υλοποίησης και τις μεθόδους συλλογής δεδομένων, γεγονός που περιορίζει την άμεση συγκρισιμότητα. Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τα κύρια χαρακτηριστικά κάθε εθνικής υλοποίησης, παράλληλα με τους βασικούς ποσοτικούς δείκτες που αναφέρθηκαν.

Χώρα	Συντονισμός	Διάρκεια	Τρόπος υλοποίησης	Ζεύγη	Συνεδρίες
Αυστρία	BildungsLAB	10 μήνες (Νοέμβριος 2025 – Αύγουστος 2026)	Συνδυασμός δομημένων ομαδικών συνεδριών και ατομικών συνεδριών· κυρίως δια ζώσης σε σταθερό χώρο	53	721

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι αποκλειστικά αυτές του/των συγγραφέα/συγγραφέων και δεν αντανακλούν απαραίτητα αυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού για την Εκπαίδευση, τον Οπτικοακουστικό Τομέα και τον Πολιτισμό (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές. Αριθμός συμφωνίας επιχορήγησης: 101141117

Co-funded by the European Union

Βουλγαρία	Πανεπιστήμιο Εθνικής και Παγκόσμιας Οικονομίας (UNWE) σε συνεργασία με το Multi Kulti Collective	8 μήνες (Μάρτιος – Οκτώβριος 2026)	Συνδυασμός δια ζώσης και διαδικτυακών μαθημάτων· η πλειονότητα των συνεδριών πραγματοποιείται δια ζώσης	50	127
Ελλάδα	PDE, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας (UoM) και Symplexis	7 μήνες (Δεκ. 2025 – Ιουν. 2026)	Κυρίως διαδικτυακά (99,49% των συνεδριών) · 2 ομαδικές συνεδρίες με φυσική παρουσία	50	589
Ιταλία	MKO COSPE και Πανεπιστήμιο της Φλωρεντίας	6 μήνες (Φεβ. – Ιουλ. 2026)	Μία συνεδρία την εβδομάδα, που συνδυάζει ατομική καθοδήγηση με δύο δομημένες ομαδικές συνεδρίες	49	392
Μάλτα	SOS Μάλτα και Advenio eAcademy	10 μήνες (Οκτ. 2025 – Ιουλ. 2026)	Κυρίως διαδικτυακά· δια ζώσης και υβριδικά όπου απαιτείται	17	202
Πορτογαλία	Casa do Professor (CDP) και Universidade Católica Portuguesa (UCP, Μπράγκα)	4 μήνες (Μάρτιος – Ιούνιος 2026)	Κυρίως εξ αποστάσεως, συμπληρωμένη από τρεις ομαδικές συνεδρίες και μια ενημερωτική ημερίδα	50	813

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι
αποκλειστικά αυτές του/των συγγραφέα/συγγραφέων και δεν αντανακλούν απαραίτητα αυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού για την Εκπαίδευση, τον Οπτικοακουστικό Τομέα και τον Πολιτισμό (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές. Αριθμός συμφωνίας επιχορήγησης: 101141117

Co-funded by the European Union

Ρουμανία	Κέντρο Ένταξης Μεταναστών του Μπρασόβ και Πανεπιστήμιο Τρανσυλβανίας του Μπρασόβ	6 μήνες (Ιαν. – Ιουν. 2026)	Ευέλικτο πρόγραμμα: δια ζώσης ή διαδικτυακά· ομαδικά εργαστήρια ζωγραφικής και μια πολιτιστική επίσκεψη συμπλήρωναν την ατομική καθοδήγηση	52	397
Ισπανία	Peñascal Koop. και EHU (Πανεπιστήμιο της Χώρας των Βάσκων)	6 μήνες (Νοέμβριος 2025 – Απρίλιος 2026)	Ατομική καθοδήγηση με τη στήριξη τριών ομαδικών συνεδριών	53	669

Ο πίνακας απεικονίζει το εύρος των προσαρμογών στα οκτώ πιλοτικά προγράμματα. Η διάρκεια κυμαινόταν από περίπου τέσσερις έως δέκα μήνες, με τα περισσότερα πιλοτικά προγράμματα να διαρκούν μεταξύ έξι και επτά μηνών. Ο συντονισμός κυμαινόταν από συνεργασίες πανεπιστημίων με κοινοτικές οργανώσεις έως συντονισμό υπό την ηγεσία ΜΚΟ με τη συμμετοχή σχολείων και κέντρων υποδοχής. Ο τρόπος υλοποίησης κυμαινόταν από κυρίως διαδικτυακό έως κυρίως δια ζώσης σε σταθερή τοποθεσία, με τα περισσότερα πιλοτικά προγράμματα να συνδυάζουν ατομικές και ομαδικές μορφές και να προσφέρουν ευελιξία μεταξύ διαδικτυακών και δια ζώσης συνεδριών.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι τα στοιχεία αυτά δεν είναι άμεσα συγκρίσιμα. Ο αριθμός των ζευγαριών, των συνεδριών και των ωρών διέφερε ανάλογα με την κατάσταση σε κάθε χώρα, συμπεριλαμβανομένης της διαθεσιμότητας των συμμετεχόντων, της διάρκειας του προγράμματος, των περιορισμών στον προγραμματισμό και της ισορροπίας μεταξύ ατομικών και ομαδικών μορφών. Τα στοιχεία που παρουσιάζονται

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι
αποκλειστικά αυτές του/των συγγραφέα/συγγραφέων και δεν αντανακλούν απαραίτητα αυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού για την Εκπαίδευση, τον Οπτικοακουστικό Τομέα και τον Πολιτισμό (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές. Αριθμός συμφωνίας επιχορήγησης: 101141117

Co-funded by the European Union

εδώ θα πρέπει, επομένως, να θεωρηθούν ενδεικτικά της κλίμακας υλοποίησης σε κάθε εθνικό πιλοτικό πρόγραμμα και όχι ως βάση για άμεση σύγκριση μεταξύ χωρών.

1.2. Διατομεακά στοιχεία για τον αντίκτυπο

Παρά τις διαφορές στην κλίμακα, τη διάρκεια και τις μεθόδους αξιολόγησης, τα εθνικά πιλοτικά προγράμματα ανέφεραν εξαιρετικά συνεπή αποτελέσματα. Τα στοιχεία μπορούν να ομαδοποιηθούν σε τέσσερις τύπους αποτελεσμάτων, με την ισχύ των στοιχείων να χαρακτηρίζεται ως ισχυρή, ελπιδοφόρα ή ανεκδοτική.

Τα στοιχεία για την αντιληπτή βελτίωση των γλωσσικών δεξιοτήτων είναι ισχυρά. Σε όλα τα πιλοτικά προγράμματα, οι καθοδηγούμενοι και οι μέντορες ανέφεραν ορατή πρόοδο στην ομιλία, την ακρόαση, την ανάγνωση, τη γραφή και την κατανόηση. Στην Ελλάδα, το 82,2% των καθοδηγουμένων και το 83% των μεντόρων δήλωσαν στις αξιολογήσεις των συνεδριών ότι οι στόχοι επιτεύχθηκαν πλήρως . Στην Ισπανία, το 69,2% των καθοδηγουμένων και το 53,1% των μεντόρων ανέφεραν σημαντική βελτίωση, ενώ κανένας συμμετέχων δεν ανέφερε καμία βελτίωση. Στην Πορτογαλία, όλοι οι καθοδηγούμενοι ανέφεραν κάποια βελτίωση (55,6% σημαντική, 44,4% μέτρια). Στη Βουλγαρία, το 95,5% των καθοδηγητών ανέφερε μέτρια ή σημαντική πρόοδο. Στην Αυστρία, το 97,5% των καθοδηγητών παρατήρησε σαφή ή σημαντική βελτίωση. Στη Μάλτα, όλοι οι καθοδηγητές που ολοκλήρωσαν την τελική αξιολόγηση παρατήρησαν αξιοσημείωτη πρόοδο. Στην Ιταλία και τη Ρουμανία, οι καθοδηγούμενοι ανέφεραν βελτίωση στο λεξιλόγιο, την προφορική επικοινωνία, την αυτοπεποίθηση και την κατανόηση των σχολικών μαθημάτων. Ωστόσο, κανένα πιλοτικό πρόγραμμα δεν περιελάμβανε τυποποιημένες αξιολογήσεις γλωσσικής επάρκειας πριν και μετά το πρόγραμμα, οπότε αυτά τα αποτελέσματα αντανακλούν τις αντιλήψεις των συμμετεχόντων και όχι ανεξάρτητα μετρημένα μαθησιακά οφέλη. Τα στοιχεία για την αντιληπτή βελτίωση είναι ισχυρά· τα στοιχεία για αντικειμενικά μετρημένα οφέλη απουσιάζουν προς το παρόν.

Τα στοιχεία για βελτιώσεις στην αυτοπεποίθηση, την αυτοεκτίμηση και τη συναισθηματική ευημερία είναι ισχυρά. Σε όλα τα πιλοτικά προγράμματα, οι καθοδηγούμενοι ανέφεραν αυξημένη αυτοπεποίθηση στην ομιλία της γλώσσας της χώρας υποδοχής, μειωμένο φόβο για λάθη, μεγαλύτερη ανεξαρτησία και ισχυρότερη

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι
αποκλειστικά αυτές του/των συγγραφέα/συγγραφέων και δεν αντανακλούν απαραίτητα αυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού για την Εκπαίδευση, τον Οπτικοακουστικό Τομέα και τον Πολιτισμό (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές. Αριθμός συμφωνίας επιχορήγησης: 101141117

Co-funded by the European Union

αίσθηση υποστήριξης. Στην Ελλάδα, οι καθοδηγούμενοι ανέφεραν αυξημένη αυτοπεποίθηση, μειωμένο φόβο για την ομιλία της ελληνικής γλώσσας και καλύτερη κατανόηση της ελληνικής κοινωνίας και κουλτούρας. Στην Αυστρία, οι καθοδηγούμενοι περιέγραψαν ότι έγιναν πιο σίγουροι για τον εαυτό τους, λιγότερο φοβισμένοι από τα λάθη και πιο ικανοί να εκφράζονται. Στην Ισπανία, την Πορτογαλία, τη Μάλτα, τη Βουλγαρία, την Ιταλία και τη Ρουμανία, αναφέρθηκαν παρόμοιες βελτιώσεις στην αυτοπεποίθηση, την επικοινωνία και τις κοινωνικές δεξιότητες.

Τα στοιχεία σχετικά με την κοινωνική ένταξη είναι ελπιδοφόρα. Σε όλα τα πιλοτικά προγράμματα, οι καθοδηγούμενοι ανέφεραν νέες φιλίες, μεγαλύτερη δεκτικότητα και ισχυρότερη αίσθηση σύνδεσης με την κοινότητα υποδοχής. Στην Αυστρία, το 73,2% των καθοδηγούμενων περιέγραψε τον δεσμό ως πολύ στενό και θετικό, ενώ το 22,0% τον θεώρησε ικανοποιητικό χωρίς προβλήματα. Στην Ελλάδα, η συντριπτική πλειοψηφία των καθοδηγούμενων αξιολόγησε τον δεσμό ως πολύ στενό και θετικό. Στην Πορτογαλία, κανένας καθοδηγούμενος δεν περιέγραψε τη σχέση ως αδύναμη ή προβληματική. Στην Ισπανία, οι σχέσεις περιγράφηκαν ως πολύ στενές και θετικές από το 69,4% των μεντόρων και το 78,8% των καθοδηγούμενων. Στη Μάλτα, το 66,7% των μεντόρων χαρακτήρισε τη σχέση ως πολύ στενή και θετική, σε σύγκριση με το 40% των καθοδηγούμενων. Στην Ιταλία, το 100% των καθοδηγούμενων αξιολόγησε τη σχέση ως πολύ θετική ή κατάλληλη. Στη Βουλγαρία, το 95,4% των μεντόρων χαρακτήρισε τη σχέση ως πολύ στενή και θετική ή καλή. Τα στοιχεία είναι μάλλον ενθαρρυντικά παρά αδιάσειστα, καθώς βασίζονται κυρίως σε αυτοαναφερόμενη ποιότητα της σχέσης και επειδή τα πιλοτικά προγράμματα δεν περιλάμβαναν τυποποιημένα μέτρα κοινωνικής σύνδεσης ή αίσθησης του «ανήκειν».

Τα στοιχεία σχετικά με τις διόδους εκπαίδευσης και απασχολησιμότητας είναι ανεκδοτικά. Ενώ σε αρκετά πιλοτικά προγράμματα αναφέρθηκε ότι οι καθοδηγούμενοι ζήτησαν υποστήριξη για σχολικές δραστηριότητες, συμβουλές για την κοινωνική τους ζωή και καθοδήγηση για περαιτέρω ευκαιρίες μάθησης, και ενώ ορισμένοι καθοδηγούμενοι συζήτησαν καταστάσεις που σχετίζονταν με το σχολείο, τη μαθητεία και την εργασία, κανένα πιλοτικό πρόγραμμα δεν περιελάμβανε συστηματική παρακολούθηση των εκπαιδευτικών ή εργασιακών αποτελεσμάτων. Στην Ελλάδα, η επιτυχία θα μπορούσε επίσης να μετρηθεί με βάση το αν οι καθοδηγούμενοι ζητούσαν υποστήριξη για σχολικές

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι αποκλειστικά αυτές του/των συγγραφέα/συγγραφέων και δεν αντανακλούν απαραίτητα αυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού για την Εκπαίδευση, τον Οπτικοακουστικό Τομέα και τον Πολιτισμό (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές. Αριθμός συμφωνίας επιχορήγησης: 101141117

Co-funded by the European Union

δραστηριότητες ή επαγγελματικό προσανατολισμό. Στην Αυστρία, οι καθοδηγούμενοι συζητούσαν συχνά για το σχολείο, τη μαθητεία και καταστάσεις που αφορούσαν την εργασία. Στην Πορτογαλία, το πιλοτικό πρόγραμμα ενίσχυσε τη συνεργασία μεταξύ μιας εκπαιδευτικής ΜΚΟ, ενός πανεπιστημίου και ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Στην Ισπανία, οι μέντορες ανέφεραν βελτίωση των διδακτικών δεξιοτήτων και καλύτερη κατανόηση των εκπαιδευτικών προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι μαθητές μετανάστες. Στην Ιταλία, οι καθοδηγούμενοι ανέφεραν βελτίωση στην κατανόηση των σχολικών μαθημάτων. Στη Ρουμανία, το πιλοτικό πρόγραμμα συνέδεσε τη συμμετοχή του πανεπιστημίου με την εμπειρογνωμοσύνη στον τομέα της ένταξης σε επίπεδο κοινότητας. Ωστόσο, αυτές οι αναφορές είναι μεμονωμένες και δεν αποτελούν συστηματικά στοιχεία. Οι εθνικές εκθέσεις συνιστούν συστηματικά τη διεξαγωγή διαχρονικής αξιολόγησης για την εκτίμηση των μακροπρόθεσμων αποτελεσμάτων όσον αφορά την ένταξη, την εκπαίδευση και την απασχόληση, κάτι που προς το παρόν απουσιάζει.

Συνοπτικά, τα διατομεακά στοιχεία σχετικά με τον αντίκτυπο είναι ισχυρότερα όσον αφορά την αντιληπτή βελτίωση των γλωσσικών δεξιοτήτων και την ψυχοκοινωνική ευημερία, ελπιδοφόρα όσον αφορά την κοινωνική ένταξη και ανεκδοτικά όσον αφορά τις διαδρομές εκπαίδευσης και απασχολησιμότητας. Σε όλους τους τύπους αποτελεσμάτων, τα ευρήματα είναι συνεπή και θετικά, αλλά η βάση τεκμηρίωσης θα ενισχυθεί με τυποποιημένες αξιολογήσεις πριν και μετά το πρόγραμμα, εναρμονισμένους δείκτες μεταξύ των χωρών και διαχρονική παρακολούθηση. Αυτοί οι περιορισμοί αποτελούν από μόνοι τους ένα σημαντικό εύρημα της συνόψισης και διαμορφώνουν τις συστάσεις πολιτικής που ακολουθούν.

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι
αποκλειστικά αυτές του/των συγγραφέα/συγγραφέων και δεν αντανακλούν απαραίτητα αυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού για την Εκπαίδευση, τον Οπτικοακουστικό Τομέα και τον Πολιτισμό (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές. Αριθμός συμφωνίας επιχορήγησης: 101141117

Co-funded by
the European Union

2. Διδάγματα και ευνοϊκοί παράγοντες

Η ενότητα αυτή γεφυρώνει τα στοιχεία που παρουσιάστηκαν και τις συστάσεις που ακολουθούν. Προσδιορίζει τους παράγοντες που συνέβαλαν στην επιτυχία των πιλοτικών προγραμμάτων και εκείνους που τα εμπόδισαν, αντλώντας από την εμπειρία υλοποίησης στις οκτώ χώρες.

Η φιλοξενία από ιδρύματα εξασφάλισε σταθερότητα και πρόσβαση. Τα πιο επιτυχημένα πιλοτικά προγράμματα φιλοξενήθηκαν ή συν-φιλοξενήθηκαν από ιδρύματα με εδραιωμένες σχέσεις με την τοπική κοινότητα. Η συνεργασία της Αυστρίας με έναν ΜΚΟ που δραστηριοποιείται στον τομέα της ΕΕΚ εξασφάλισε πρόσβαση σε καθοδηγούμενους, χώρους και σταθερή τοποθεσία. Η συνεργασία ΜΚΟ–πανεπιστημίου της Πορτογαλίας συνδύασε την εγγύτητα με τα σχολεία με την ακαδημαϊκή κινητοποίηση. Η συνεργασία τριών οργανισμών στην Ελλάδα συνδύαζε περιφερειακή εκπαιδευτική εμπειρογνωμοσύνη, διαχείριση έργων της ΕΕ και ακαδημαϊκή αυστηρότητα. Η συνεργασία κοινωνικού συνεταιρισμού και πανεπιστημίου στην Ισπανία συνδύαζε τη συμμετοχή με την ικανότητα αξιολόγησης. Η συνεργασία στη Ρουμανία συνδύαζε εμπειρογνωμοσύνη στην ένταξη μεταναστών με πρόσβαση σε φοιτητές-μέντορες. Σε κάθε περίπτωση, η φιλοξενία από θεσμικούς φορείς παρείχε συνέχεια, αξιοπιστία και υποδομή που θα ήταν δύσκολο να δημιουργηθούν από το μηδέν.

Η κατάρτιση των εθελοντών αποτέλεσε καθοριστικό παράγοντα για την εμπιστοσύνη και την ποιότητα. Η αρχική κατάρτιση των μεντόρων αναγνωρίστηκε σταθερά ως παράγοντας επιτυχίας. Η Βουλγαρία διαπίστωσε ότι η κατάρτιση σε θέματα διαπολιτισμικής ευαισθησίας, ένταξης, επικοινωνίας και ορίων ρόλων προετοίμασε αποτελεσματικά τους μέντορες. Η Πορτογαλία διαπίστωσε ότι η αρχική κατάρτιση καθόρισε την αυτοπεποίθηση των μεντόρων και την ικανότητά τους να διαχειρίζονται τις δυσκολίες στις αρχικές συνεδρίες. Τόσο η Ελλάδα όσο και η Ισπανία αναγνώρισαν την αρχική κατάρτιση ως βασικό παράγοντα επιτυχίας. Κοινά στοιχεία ήταν η προετοιμασία για τη διαπολιτισμική επικοινωνία, η σαφήνεια σχετικά με τον ρόλο του μέντορα και οι πρακτικές στρατηγικές για την οικοδόμηση εμπιστοσύνης.

Η εξατομικευμένη αντιστοίχιση ενίσχυσε τις ισχυρές σχέσεις. Τα πιλοτικά προγράμματα που επένδυσαν σε δομημένη αντιστοίχιση —συνεντεύξεις, κατάρτιση

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι
αποκλειστικά αυτές του/των συγγραφέα/συγγραφέων και δεν αντανακλούν απαραίτητα αυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού για την Εκπαίδευση, τον Οπτικοακουστικό Τομέα και τον Πολιτισμό (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές. Αριθμός συμφωνίας επιχορήγησης: 101141117

Co-funded by the European Union

προφίλ, αξιολόγηση ενδιαφερόντων και διαθεσιμότητας— ανέφεραν σταθερά ισχυρότερες σχέσεις. Η Ελλάδα διαπίστωσε ότι η αντιστοίχιση βασίστηκε σε μια γνήσια προσπάθεια κατανόησης κάθε συμμετέχοντα ως ατόμου. Η Ρουμανία διαπίστωσε ότι η συμβατότητα εξαρτιόταν από την προσωπικότητα, τα κοινά ενδιαφέροντα, την ηλικία, τη διαθεσιμότητα και την παρακίνηση. Η Μάλτα ανέφερε ότι η προσωπικότητα, ο τρόπος επικοινωνίας, οι προσδοκίες, οι γλωσσικές ανάγκες και η ρεαλιστική διαθεσιμότητα έπρεπε να αξιολογηθούν πριν από την έναρξη μιας σχέσης. Ο χρόνος που επενδύεται στην αντιστοίχιση μειώνει την εγκατάλειψη και βελτιώνει την ποιότητα της σχέσης.

Τα κίνητρα και η αναγνώριση ενίσχυσαν την προσέλκυση και τη διατήρηση των συμμετεχόντων. Αρκετά πιλοτικά προγράμματα προσέφεραν ή συνέστησαν επίσημη αναγνώριση για τους μέντορες. Η Βουλγαρία συνέστησε την ενσωμάτωση της καθοδήγησης σε πρακτικές ασκήσεις, πρακτική κατάρτιση, εθελοντισμό και πανεπιστημιακά μαθήματα, με αναγνώριση μέσω πιστοποιητικών, πιστωτικών μονάδων ECTS ή μικροπιστοποιητικών. Η Ελλάδα συνέστησε την πιστοποίηση της κατάρτισης των μεντόρων μέσω μικροπιστοποιητικών ή ECTS. Η Πορτογαλία συνέστησε την απονομή ακαδημαϊκών πιστωτικών μονάδων ή ισοδύναμης αναγνώρισης του εθελοντισμού. Η Ρουμανία συνέστησε τη θεσμοθέτηση της πανεπιστημιακής καθοδήγησης ως πολιτικής συμμετοχής ή μάθησης μέσω της υπηρεσίας. Η Μάλτα συνέστησε την αναγνώριση της κατάρτισης των μεντόρων μέσω μηχανισμών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, όπου το επιτρέπουν οι κανόνες. Αυτά τα κίνητρα συνέβαλαν στην πρόσληψη μεντόρων, στη διατήρηση της παρακίνησης και στην ανάδειξη της αξίας της μη τυπικής γλωσσικής υποστήριξης.

Η σταθερότητα της χρηματοδότησης επέτρεψε τον συντονισμό, την κατάρτιση και την αξιολόγηση. Τα πιλοτικά προγράμματα με επαρκή χρηματοδότηση για τον συντονισμό και την κατάρτιση ήταν σε καλύτερη θέση να διατηρήσουν την ποιότητα και να ανταποκριθούν στις προκλήσεις. Η ομάδα συντονισμού της Αυστρίας αξιολογήθηκε ως «εξαιρετική» από το 97,6% των μεντόρων· αυτή της Ελλάδας από το 100% σε έναν δείκτη· και αυτή της Ισπανίας από το 81,6% των μεντόρων και το 88,5% των καθοδηγούμενων. Ο καθημερινός συντονισμός της Πορτογαλίας απέτρεψε τις εγκαταλείψεις και επανενεργοποίησε ζεύγη που είχαν σταματήσει. Η Ρουμανία χαρακτήρισε τον ενεργό συντονισμό ως καθοριστικό χαρακτηριστικό. Η σταθερότητα της

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι
αποκλειστικά αυτές του/των συγγραφέα/συγγραφέων και δεν αντανακλούν απαραίτητα αυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού για την Εκπαίδευση, τον Οπτικοακουστικό Τομέα και τον Πολιτισμό (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές. Αριθμός συμφωνίας επιχορήγησης: 101141117

Co-funded by
the European Union

χρηματοδότησης —η οποία καλύπτει τον συντονισμό, την κατάρτιση, την προστασία και την αξιολόγηση, και όχι μόνο τη διεξαγωγή των συνεδριών— αποτελεί προϋπόθεση για την ποιότητα.

Οι ομαδικές δραστηριότητες ενίσχυσαν το αίσθημα του «ανήκειν» και την αλληλεπίδραση μεταξύ των συμμετεχόντων. Τα πιλοτικά προγράμματα που συνδύαζαν την ατομική καθοδήγηση με ομαδικές δραστηριότητες διαπίστωσαν ότι οι ομαδικές συνεδρίες βοήθησαν στο να σπάσει ο πάγος, να δημιουργηθεί ένα αίσθημα κοινότητας και να προσφερθούν επιπλέον ευκαιρίες για τη χρήση της γλώσσας σε ένα περιβάλλον χωρίς πίεση. Οι ομαδικές ομάδες της Αυστρίας προσέφεραν αίσθημα κοινότητας και αλληλεπίδραση μεταξύ των συμμετεχόντων. Τα εργαστήρια και η πολιτιστική επίσκεψη της Ρουμανίας ενίσχυσαν το αίσθημα του «ανήκειν». Η «Ημέρα Ενημέρωσης» της Πορτογαλίας ανέτρεψε αρκετές περιπτώσεις εγκατάλειψης από μέντορες. Οι τρεις ομαδικές συνεδρίες της Ισπανίας επικεντρώθηκαν στην ανάπτυξη ομαδικού πνεύματος, σε πολιτιστικές δραστηριότητες και στην κοινή αξιολόγηση. Η Ελλάδα πραγματοποίησε δύο ομαδικές συνεδρίες για την ανάπτυξη ομαδικού πνεύματος. Οι ομαδικές δραστηριότητες δεν αποτελούν προαιρετικό συμπλήρωμα, αλλά βασικό συστατικό του μοντέλου.

Ωστόσο, τα πιλοτικά προγράμματα αντιμετώπισαν επίσης σημαντικά εμπόδια. **Ζητήματα νομικού καθεστώτος** δημιούργησαν εμπόδια πρόσβασης και αβεβαιότητα. Η Μάλτα ανέφερε ότι οι καθυστερήσεις στην έκδοση εγγράφων μερικές φορές εμπόδιζαν τα παιδιά μεταναστών να εγγραφούν στο σχολείο ή να έχουν πρόσβαση στο κέντρο εισαγωγής για παρατεταμένες περιόδους. Η Ισπανία ανέφερε ότι οι περίπλοκες και αντιφατικές πολιτικές σχετικά με τη νόμιμη διαμονή και τις άδειες εργασίας άφησαν πολλούς χωρίς κανονικό καθεστώς, εμποδίζοντας την πλήρη κοινωνική και οικονομική συμμετοχή. Η Ελλάδα ανέφερε ότι, παρά το νόμιμο δικαίωμα που προβλέπεται από το , η πρόσβαση στην πράξη παρέμενε άνιση. Αυτά τα εμπόδια είναι διοικητικά και νομικά, ωστόσο έχουν άμεσες συνέπειες για την εκμάθηση της γλώσσας και την ένταξη.

Οι μετακινήσεις και η γεωγραφία περιόρισαν τη συμμετοχή. Η Μάλτα διαπίστωσε ότι η διεξαγωγή των μαθημάτων διαδικτυακά μείωσε τα εμπόδια μετακίνησης για οικογένειες που αντιμετώπιζαν διαδρομές που ξεπερνούσαν την μιάμιση ώρα ανά διαδρομή. Η

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι
αποκλειστικά αυτές του/των συγγραφέα/συγγραφέων και δεν αντανακλούν απαραίτητα αυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού για την Εκπαίδευση, τον Οπτικοακουστικό Τομέα και τον Πολιτισμό (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές. Αριθμός συμφωνίας επιχορήγησης: 101141117

Co-funded by
the European Union

Ελλάδα πραγματοποίησε το 99,49% των συνεδριών διαδικτυακά, καθώς οι μέντορες και οι καθοδηγούμενοι προέρχονταν από διαφορετικές περιοχές της χώρας. Η Πορτογαλία διαπίστωσε ότι η ασυμβατότητα των προγραμμάτων και η κόπωση στο τέλος της ημέρας αποτελούσαν τις κύριες δυσκολίες, ενώ οι συνεδρίες στον ελεύθερο χρόνο των καθοδηγούμενων θεωρούνταν άδικες. Η ευέλικτη υλοποίηση, που συνδυάζει διαδικτυακές και δια ζώσης μορφές, είναι απαραίτητη για την υπέρβαση των γεωγραφικών και μεταφορικών εμποδίων, αλλά η δια ζώσης επαφή παραμένει σημαντική για την εμπιστοσύνη και τη δημιουργία σχέσεων.

Το ψηφιακό χάσμα επηρέασε την πρόσβαση και την ποιότητα. Ορισμένοι καθοδηγούμενοι δεν διέθεταν αξιόπιστη πρόσβαση στο διαδίκτυο ή συσκευές. Ορισμένοι μέντορες θεώρησαν το δομημένο διαδικτυακό περιεχόμενο υπερβολικά περίπλοκο ή χρονοβόρο για ζωντανές συνεδρίες. Η Ελλάδα διαπίστωσε ότι οι δραστηριότητες ήταν συχνά υπερβολικά βασικές ή σχεδιασμένες για περιβάλλον τάξης και όχι για ατομική διαδικτυακή καθοδήγηση. Η Πορτογαλία διαπίστωσε ότι το 40% των καθοδηγούμενων θεώρησε τους πόρους «όχι ιδιαίτερα χρήσιμους». Τόσο η Ισπανία όσο και η Ελλάδα ανέφεραν ότι το 44,9% των μεντόρων θεώρησε τους διδακτικούς πόρους «όχι ιδιαίτερα χρήσιμους». Τα ψηφιακά εργαλεία πρέπει να είναι απλά, πρακτικά και σχεδιασμένα για διαδικτυακή καθοδήγηση, με εναλλακτικές λύσεις σε περιπτώσεις περιορισμένης συνδεσιμότητας.

Ο χρόνος του προσωπικού και η ικανότητα συντονισμού συχνά δεν επαρκούσαν. Η Πορτογαλία περιέγραψε τον συντονισμό ως συνεχή. Η Μάλτα διαπίστωσε ότι μόνο δεκαέξι μέντορες ολοκλήρωσαν την εκπαίδευση και δεκατρείς συμμετείχαν, γεγονός που εμπόδισε τη δημιουργία δεξαμενής εφεδρικών μεντόρων και περιόρισε την αντιστοίχιση με βάση την καταλληλότητα. Η Ελλάδα διαπίστωσε ότι οι ακυρώσεις της τελευταίας στιγμής και οι απουσίες αποτελούσαν σημαντική πηγή απογοήτευσης. Η Ρουμανία διαπίστωσε ότι συγκρούσεις στο πρόγραμμα, ντροπαλότητα, περιορισμένη ανταπόκριση και γλωσσικά εμπόδια απαιτούσαν την παρέμβαση του συντονιστή. Η ικανότητα συντονισμού πρέπει να χρηματοδοτείται και να στελεχώνεται σε επίπεδο που να αντανακλά τις πραγματικές απαιτήσεις του προγράμματος.

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι
αποκλειστικά αυτές του/των συγγραφέα/συγγραφέων και δεν αντανακλούν απαραίτητα αυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού για την Εκπαίδευση, τον Οπτικοακουστικό Τομέα και τον Πολιτισμό (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές. Αριθμός συμφωνίας επιχορήγησης: 101141117

Co-funded by
the European Union

Η βιωσιμότητα μετά τη χρηματοδότηση της πιλοτικής φάσης ήταν αβέβαιη. Η Αυστρία ανέφερε ότι είχαν προγραμματιστεί εννέα ζεύγη για συνέχιση το φθινόπωρο του 2026 με το Ουκρανικό Σχολείο της Βιέννης, αποδεικνύοντας ότι η βιωσιμότητα μπορεί να επεκταθεί πέρα από την επίσημη περίοδο του έργου όταν διατηρούνται οι τοπικές συνεργασίες. Η Πορτογαλία συνέστησε την ενσωμάτωση της καθοδήγησης στις τακτικές δομές των πανεπιστημίων, των σχολείων και των τοπικών συνεργασιών. Η Βουλγαρία συνέστησε τη θεσμική εδραίωση μέσω πανεπιστημιακών πρακτικών ασκήσεων, εθελοντισμού και μαθημάτων. Η Ρουμανία συνέστησε τη συνεχή συμμετοχή στο πρόγραμμα « » μέσω δραστηριοτήτων αποφοίτων και μελλοντικών κύκλων καθοδήγησης. Η βιωσιμότητα εξαρτάται από τη θεσμική εδραίωση, όχι μόνο από τη χρηματοδότηση του έργου.

Οι απαιτήσεις παρακολούθησης και αξιολόγησης ήταν ενίοτε επαχθείς. Η Αυστρία διαπίστωσε ότι η ανατροφοδότηση μετά από κάθε συνεδρία ήταν δύσκολη και προσαρμόστηκε στη μηνιαία συλλογή δεδομένων. Η Πορτογαλία διαπίστωσε ότι η καθυστερημένη σύζευξη ζευγαριών και τα συμπιεσμένα χρονοδιαγράμματα επηρέασαν περισσότερο από το ήμισυ των ζευγαριών. Η συλλογή δεδομένων πρέπει να παραμένει αναλογική και ευέλικτη, ώστε να μην επιβαρύνει τους συμμετέχοντες.

Συνολικά, αυτά τα διδάγματα υποδεικνύουν τις προϋποθέσεις που πρέπει να λαμβάνουν υπόψη οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής και οι σχεδιαστές προγραμμάτων. Η φιλοξενία από θεσμικούς φορείς έχει σημασία, καθώς τα ενσωματωμένα προγράμματα επωφελούνται από τη σταθερότητα, την πρόσβαση και την αξιοπιστία. Ο συντονισμός πρέπει να χρηματοδοτείται ως βασικό κόστος, καθώς καθιστά δυνατή την αντιστοίχιση, την κατάρτιση, την εποπτεία, την προστασία και την εκ νέου αντιστοίχιση. Η διαδικασία σύζευξης απαιτεί χρόνο και δομημένο πλαίσιο, καθώς η εξατομικευμένη αντιστοίχιση βελτιώνει την ποιότητα της αναπτυσσόμενης σχέσης και περιορίζει τα ποσοστά πρόωρης αποχώρησης των συμμετεχόντων, ενώ η ύπαρξη μιας δεξαμενής επιλαχόντων καθιστά εφικτή την επανασύζευξη. Τα κίνητρα και η αναγνώριση υποστηρίζουν την πρόσληψη και τη διατήρηση, καθώς η επίσημη αναγνώριση υποδηλώνει την αξία της καθοδήγησης και διατηρεί τη δεξαμενή των καθοδηγητών. Η ευέλικτη υλοποίηση είναι απαραίτητη, αλλά η πρόσωπο με πρόσωπο επαφή είναι αναντικατάστατη, καθώς η διαδικτυακή υλοποίηση ξεπερνά τα γεωγραφικά εμπόδια, ενώ η προσωπική

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι
αποκλειστικά αυτές του/των συγγραφέα/συγγραφέων και δεν αντανακλούν απαραίτητα αυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού για την Εκπαίδευση, τον Οπτικοακουστικό Τομέα και τον Πολιτισμό (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές. Αριθμός συμφωνίας επιχορήγησης: 101141117

Co-funded by the European Union

αλληλεπίδραση χτίζει εμπιστοσύνη. Οι ομαδικές δραστηριότητες ενισχύουν το αίσθημα του «ανήκειν», καθώς παρέχουν πρόσθετες ευκαιρίες για τη χρήση της γλώσσας και την αλληλεπίδραση μεταξύ ομοτίμων. Η βιωσιμότητα απαιτεί θεσμική εδραίωση, καθώς τα προγράμματα πρέπει να ενσωματώνονται σε τακτικές δομές, ώστε οι βασικές δραστηριότητες να συνεχίζονται πέρα από τους κύκλους των έργων. Επιπλέον, η παρακολούθηση πρέπει να είναι αναλογική, καθώς η συλλογή δεδομένων πρέπει να υποστηρίζει τη μάθηση χωρίς να επιβαρύνει τους συμμετέχοντες, με μηνιαίες επαφές, αξιολογήσεις ορόσημων και τελικά ερωτηματολόγια που αποδεικνύονται πιο βιώσιμα από την υποβολή εκθέσεων για κάθε συνεδρία ξεχωριστά. Αυτές οι επιπτώσεις αναπτύσσονται περαιτέρω στις συστάσεις πολιτικής που ακολουθούν.

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι
αποκλειστικά αυτές του/των συγγραφέα/συγγραφέων και δεν αντανακλούν απαραίτητα αυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού για την Εκπαίδευση, τον Οπτικοακουστικό Τομέα και τον Πολιτισμό (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές. Αριθμός συμφωνίας επιχορήγησης: 101141117

Co-funded by
the European Union

3. Γενικές συστάσεις πολιτικής

3.1. Στοχευόμενοι ενδιαφερόμενοι

Οι συστάσεις απευθύνονται σε ένα ενοποιημένο χάρτη ενδιαφερομένων. Σε επίπεδο ΕΕ: η ΓΔ HOME, η ΓΔ EAC, η ΓΔ EMPL, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και οι διαχειριστικές αρχές του AMIF, του ESF+ και του Erasmus+. Σε εθνικό επίπεδο: τα υπουργεία που είναι αρμόδια για την εκπαίδευση, τη μετανάστευση, την ένταξη, τη νεολαία, την απασχόληση και την κοινωνική ένταξη, καθώς και οι εθνικές υπηρεσίες ένταξης και ασύλου. Σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο: οι περιφερειακές διευθύνσεις εκπαίδευσης, οι δήμοι, τα τοπικά συμβούλια και οι υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας και προστασίας των παιδιών σε επίπεδο νομού. Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα περιλαμβάνουν πανεπιστήμια, ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, σχολεία, κέντρα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΚ) και υπηρεσίες δια βίου μάθησης. Η κοινωνία των πολιτών και οι οργανώσεις υλοποίησης περιλαμβάνουν ΜΚΟ, οργανώσεις υπό την ηγεσία μεταναστών, κέντρα υποδοχής, υπηρεσίες νεολαίας και κοινοτικές ενώσεις. Οι χρηματοδότες περιλαμβάνουν προγράμματα της ΕΕ, εθνικούς και περιφερειακούς φορείς χρηματοδότησης, δήμους και ιδιωτικά ιδρύματα. Οι εργοδότες και οι εργοδοτικές ενώσεις έχουν σημασία όταν η καθοδήγηση συνδέεται με τη μαθητεία, την επαγγελματική κατάρτιση και τις διαδρομές απασχόλησης. Οι οργανώσεις που εκπροσωπούν κοινότητες ατόμων αλλοδαπής καταγωγής και υπηκόων της ΕΕ διαδραματίζουν ρόλο στην προσέγγιση του κοινού, στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης και στην πολιτισμική διαμεσολάβηση. Οι εθελοντές, συμπεριλαμβανομένων των φοιτητών πανεπιστημίου και των μελών της κοινότητας, είναι τόσο συμμετέχοντες όσο και πρεσβευτές του μοντέλου.

3.2. Συστάσεις προς τις εθνικές κυβερνήσεις

Οι εθνικές κυβερνήσεις θα πρέπει να ενσωματώσουν τη δομημένη γλωσσική καθοδήγηση από ομοτίμους στις εθνικές στρατηγικές ένταξης και εκπαίδευσης ως συμπληρωματικό μέτρο παράλληλα με την επίσημη παροχή γλωσσικής εκπαίδευσης. Θα πρέπει να θεσπίσουν ειδικές γραμμές χρηματοδότησης που να καλύπτουν τον συντονισμό, την κατάρτιση, την προστασία και την αξιολόγηση ως βασικά έξοδα, και όχι μόνο την άμεση υλοποίηση των συνεδριών. Θα πρέπει να αναγνωρίζουν την κατάρτιση και τη συμμετοχή των μεντόρων μέσω πιστωτικών μονάδων ECTS, μικροπιστοποιητικών,

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι
αποκλειστικά αυτές του/των συγγραφέα/συγγραφέων και δεν αντανακλούν απαραίτητα αυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού για την Εκπαίδευση, τον Οπτικοακουστικό Τομέα και τον Πολιτισμό (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές. Αριθμός συμφωνίας επιχορήγησης: 101141117

Co-funded by the European Union

αναγνώρισης της μάθησης μέσω της παροχής υπηρεσιών ή πιστοποιητικών εθελοντισμού. Θα πρέπει να αντιμετωπίσουν το νομικό καθεστώς των συμμετεχόντων ως εμπόδιο στην πρόσβαση, διασφαλίζοντας ότι το νομικό καθεστώς δεν εμποδίζει τα παιδιά και τους νέους να έχουν πρόσβαση στην εκπαίδευση, τη γλωσσική υποστήριξη και τα προγράμματα καθοδήγησης. Θα πρέπει να υποστηρίζουν προγράμματα επαρκούς διάρκειας, ιδανικά 9–12 μήνες, και να ευθυγραμμίζουν τους κύκλους καθοδήγησης με το σχολικό ημερολόγιο, έτσι ώστε ο συνδυασμός μεντόρων και καθοδηγούμενων να πραγματοποιείται κατά το πρώτο τρίμηνο.

3.3. Συστάσεις για τις περιφερειακές και τοπικές αρχές

Οι περιφερειακές και τοπικές αρχές θα πρέπει να δημιουργήσουν την κατάλληλη υποδομή που θα συνδέει τους μέντορες και τους καθοδηγούμενους σε σχολεία, πανεπιστήμια και κοινοτικές οργανώσεις, με σαφείς διαδρομές παραπομπής και κοινή ευθύνη για την υποστήριξη των συμμετεχόντων. Θα πρέπει να συντονίζονται με τα σχολεία και τους δήμους για να ενσωματώσουν την καθοδήγηση στις υπάρχουσες εκπαιδευτικές και ενταξιακές δομές, συμπεριλαμβανομένης της τυποποίησης του ρόλου του εκπαιδευτικού ως μεσάζοντα και των δομημένων μηχανισμών συνεργασίας. Θα πρέπει να παρέχουν ή να διευκολύνουν την πρόσβαση σε κατάλληλους χώρους συνάντησης για προσωπική καθοδήγηση και ομαδικές δραστηριότητες, διαθέτοντας κοινοτικούς, πολιτιστικούς, αθλητικούς και εκπαιδευτικούς χώρους. Θα πρέπει να προωθούν την χωρίς αποκλεισμούς πρόσληψη, ώστε η ομάδα των καθοδηγητών και των καθοδηγούμενων να αντανακλά την ποικιλομορφία του τοπικού πληθυσμού, συμπεριλαμβανομένης της στοχευμένης πρόσληψης για την αντιμετώπιση της ανισορροπίας μεταξύ των φύλων.

3.4. Συστάσεις για τα εκπαιδευτικά ιδρύματα

Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα θα πρέπει να φιλοξενούν προγράμματα καθοδήγησης και να τα ενσωματώνουν σε υπάρχουσες δομές, όπως πρακτική άσκηση, επαγγελματική κατάρτιση, προγράμματα εθελοντισμού και σχετικά πανεπιστημιακά μαθήματα, με επίσημη ακαδημαϊκή ή πολιτειακή αναγνώριση, όπου αυτό ενδείκνυται. Θα πρέπει να παρέχουν αρχική και συνεχή κατάρτιση στους μέντορες, η οποία θα καλύπτει τη διαπολιτισμική ικανότητα, την προσαρμοστική επικοινωνία, την προστασία, τις πρακτικές που λαμβάνουν υπόψη τα τραύματα, τα όρια και τις διαδικασίες παραπομπής,

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι αποκλειστικά αυτές του/των συγγραφέα/συγγραφέων και δεν αντανακλούν απαραίτητα αυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού για την Εκπαίδευση, τον Οπτικοακουστικό Τομέα και τον Πολιτισμό (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές. Αριθμός συμφωνίας επιχορήγησης: 101141117

Co-funded by the European Union

διευκρινίζοντας ότι οι μέντορες δεν αντικαθιστούν τους εκπαιδευτικούς ή τους ειδικευμένους επαγγελματίες. Θα πρέπει να σχεδιάζουν από κοινού με τους μέντορες και τους καθοδηγούμενους πρακτικούς πόρους καθοδήγησης, με ξεχωριστές οδηγίες για διαφορετικές γλώσσες, επίπεδα επάρκειας και τρόπους παράδοσης, και να απλοποιούν τους πόρους ηλεκτρονικής μάθησης σε σύντομες, πρακτικές και έτοιμες προς χρήση δραστηριότητες. Θα πρέπει να αναγνωρίζουν και να υποστηρίζουν τον ρόλο του εκπαιδευτικού ως μεσολαβητή στα σχολεία, καθώς και να προωθούν την αμοιβαία μάθηση και να πλαισιώνουν την ένταξη ως μια αμφίδρομη διαδικασία και όχι ως πολιτισμική αφομοίωση.

3.5. Συστάσεις για την κοινωνία των πολιτών και τους φορείς υλοποίησης

Η κοινωνία των πολιτών και οι οργανώσεις υλοποίησης θα πρέπει να διατηρούν ισχυρή ικανότητα συντονισμού, συμπεριλαμβανομένου εξειδικευμένου προσωπικού για την αντιστοίχιση, την εποπτεία, την προστασία, την επανασυνδέση και την επικοινωνία με τις οικογένειες, και να διατηρούν το μοντέλο διπλού συντονισμού μεταξύ ΜΚΟ και πανεπιστημίου ως δομικό χαρακτηριστικό. Θα πρέπει να εφαρμόζουν διαδικασίες διασφάλισης ποιότητας και προστασίας ως δομικές απαιτήσεις, συμπεριλαμβανομένων σαφών διαδικασιών συγκατάθεσης, προστασίας των παιδιών και επικοινωνίας για τους συμμετέχοντες κάτω των 18 ετών, με τη συμμετοχή των γονέων ή των κηδεμόνων όπου απαιτείται. Θα πρέπει να αντιμετωπίζουν την επανασύνδεση ως έναν τυπικό μηχανισμό διατήρησης της συμμετοχής και όχι ως αποτυχία του προγράμματος, με σαφείς διαδικασίες και προληπτικούς ελέγχους για τους καθοδηγούμενους που παρουσιάζουν μειωμένη συμμετοχή . Θα πρέπει να εμπλέκουν κατάλληλα τους γονείς και τα σχολεία για τους ανηλίκους και να δημιουργούν διαύλους παραπομπής και συνεργασίας με σχολεία, ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, υπηρεσίες δια βίου μάθησης, τοπικούς συμβούλους και σχετικές ΜΚΟ. Θα πρέπει να συνδυάζουν την ατομική καθοδήγηση με τακτικές ομαδικές και κοινοτικές δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένης μιας εναρκτήριας Ημέρας Ενημέρωσης, μιας δια ζώσης εκδήλωσης στα μέσα του προγράμματος και μιας συνεδρίας επανασύνδεσης.

3.6. Συστάσεις για τους χρηματοδότες

Οι χρηματοδότες θα πρέπει να παρέχουν πολυετείς ή επαρκώς μακροπρόθεσμους κύκλους χρηματοδότησης που να καλύπτουν τον συντονισμό, την κατάρτιση των

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι αποκλειστικά αυτές του/των συγγραφέα/συγγραφέων και δεν αντανακλούν απαραίτητα αυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού για την Εκπαίδευση, τον Οπτικοακουστικό Τομέα και τον Πολιτισμό (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές. Αριθμός συμφωνίας επιχορήγησης: 101141117

Co-funded by the European Union

μεντόρων, τις μη τυπικές δραστηριότητες, την προστασία, την προσβασιμότητα και την αξιολόγηση, και όχι μόνο την άμεση υλοποίηση των συνεδριών. Θα πρέπει να απαιτούν ελάχιστα πρότυπα για την προστασία, την προστασία δεδομένων, την αντιστοίχιση, την κατάρτιση, την εποπτεία, τις καταγγελίες, την παραπομπή και την αξιολόγηση στα χρηματοδοτούμενα προγράμματα καθοδήγησης. Θα πρέπει να υποστηρίζουν την ανάπτυξη, τη δοκιμή και την ανοιχτή ανταλλαγή πόρων καθοδήγησης ειδικά για κάθε χώρα, συμπεριλαμβανομένων υλικών για διαφορετικές γλώσσες και πρακτικού προσανατολισμού στην καθημερινή ζωή, με ανοιχτές άδειες χρήσης και ένα κεντρικό αποθετήριο. Θα πρέπει να χρηματοδοτούν διαχρονική αξιολόγηση, η οποία ιδανικά θα περιλαμβάνει παρακολούθηση 6–12 μήνες μετά τη συμμετοχή, προκειμένου να εκτιμηθεί η διαρκής χρήση της γλώσσας, η συμμετοχή στην εκπαίδευση και την απασχόληση, καθώς και οι κοινωνικές σχέσεις και το αίσθημα του ανήκειν. Θα πρέπει να υποστηρίξουν την επέκταση των προγραμμάτων στις περιοχές όπου συγκεντρώνονται περισσότεροι μαθητές μετανάστες, καθώς και την προσαρμογή σε νέα γλωσσικά προφίλ. Θα πρέπει να αναγνωρίσουν τη γλωσσική καθοδήγηση από ομοτίμους ως επιλέξιμο, τεκμηριωμένο μέτρο στο πλαίσιο της χρηματοδότησης της ΕΕ για την ένταξη, συμπεριλαμβανομένων των προγραμμάτων AMIF, ESF+ και Erasmus+, και να υποστηρίξουν την ανταλλαγή εθνικών μοντέλων μεταξύ των χωρών.

3.7. Διατομεακές συστάσεις

- Τα ψηφιακά εργαλεία θα πρέπει να είναι απλά, πρακτικά και σχεδιασμένα για τις πραγματικές συνθήκες της καθοδήγησης, συμπεριλαμβανομένων σύντομων καρτών δραστηριοτήτων, καθημερινών θεμάτων με δυνατότητα αναζήτησης, έτοιμων προτρεπτικών ερωτήσεων για συνομιλία, δραστηριοτήτων για διαφορετικά επίπεδα επάρκειας, καθώς και μορφών κατάλληλων για εκτύπωση ή για κινητά· το υλικό για τους καθοδηγούμενους θα πρέπει να είναι απλούστερο και επικεντρωμένο στους νέους, με συνεδρίες που δεν εξαρτώνται από κάποια πλατφόρμα.
- Θα πρέπει να εισαχθεί ένα κοινό πλαίσιο παρακολούθησης και αξιολόγησης, το οποίο θα συνδυάζει δεδομένα συμμετοχής, ανατροφοδότηση από μέντορες και καθοδηγούμενους, ποιοτικά στοιχεία και, όπου είναι εφικτό, αντικειμενικούς

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι
αποκλειστικά αυτές του/των συγγραφέα/συγγραφέων και δεν αντανακλούν απαραίτητα αυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού για την Εκπαίδευση, τον Οπτικοακουστικό Τομέα και τον Πολιτισμό (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές. Αριθμός συμφωνίας επιχορήγησης: 101141117

Co-funded by the European Union

δείκτες γλωσσικής ανάπτυξης, με εναρμονισμένους δείκτες για διακρατική σύγκριση και μια βάση αναφοράς για διαχρονική παρακολούθηση.

- Η ευαισθησία σε θέματα φύλου και ευαλωτότητας θα πρέπει να ενσωματωθεί στη διαδικασία πρόσληψης, στην αντιστοίχιση και στον σχεδιασμό του προγράμματος, συμπεριλαμβανομένης της στοχευμένης πρόσληψης για την αντιμετώπιση της ανισορροπίας μεταξύ των φύλων, της συνεκτίμησης της προσωπικότητας, των κοινών ενδιαφερόντων, της ηλικίας, της διαθεσιμότητας, της παρακίνησης και της εκφρασμένης προτίμησης ως προς το φύλο, καθώς και της καλύτερης αξιολόγησης της ψυχολογικής κατάστασης και της πραγματικής παρακίνησης των καθοδηγούμενων.
- Η συμμετοχή θα πρέπει να είναι εθελοντική και να βασίζεται σε ενήμερη συγκατάθεση, με σαφείς προσδοκίες που θα καθορίζονται εξ αρχής μέσω μιας δομημένης εισαγωγικής συνεδρίας ή «Συνεδρίας 0», η οποία θα αποσαφηνίζει τους στόχους, τους ρόλους, τις προσδοκίες, τα εργαλεία, τη συχνότητα, τους κανόνες επικοινωνίας, τη διασφάλιση, τον ρόλο των γονέων ή των φροντιστών, καθώς και το τι πρέπει να γίνει όταν ένας συνδυασμός δεν λειτουργεί.
- Οι σχεδιαστές και οι συντονιστές του προγράμματος θα πρέπει να εξισορροπούν την πιστότητα στο μοντέλο με την τοπική προσαρμογή, διατηρώντας το μοντέλο διπλού συντονισμού μεταξύ μιας ΜΚΟ και ενός πανεπιστημίου ως δομικό χαρακτηριστικό και θεσμοθετώντας δομημένους μηχανισμούς συνεργασίας μεταξύ των συντονιστών καθοδήγησης και των σχολείων.
- Οι συμμετέχοντες θα πρέπει να αντιμετωπίζονται ως συν-σχεδιαστές και πρεσβευτές του μοντέλου, με τους μέντορες να συμμετέχουν στην αναθεώρηση των πόρων, την πρακτική εμπειρία που διαμορφώνει τη μελλοντική ανάπτυξη πόρων, καθώς και τις διαδρομές για τη συνεχή συμμετοχή.

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι
αποκλειστικά αυτές του/των συγγραφέα/συγγραφέων και δεν αντανακλούν απαραίτητα αυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού για την Εκπαίδευση, τον Οπτικοακουστικό Τομέα και τον Πολιτισμό (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές. Αριθμός συμφωνίας επιχορήγησης: 101141117

Co-funded by
the European Union

4. Συμπεράσματα

Το μοντέλο «Language Buddy» δοκιμάστηκε πιλοτικά σε οκτώ ευρωπαϊκές χώρες —Μάλτα, Αυστρία, Βουλγαρία, Ελλάδα, Ιταλία, Πορτογαλία, Ισπανία και Ρουμανία— στο πλαίσιο ενός ενιαίου έργου χρηματοδοτούμενου από το AMIF. Σε πολύ διαφορετικά μεταναστευτικά πλαίσια, εκπαιδευτικά συστήματα και θεσμικές ρυθμίσεις, τα πιλοτικά προγράμματα παρουσίασαν μια αξιοσημείωτα συνεπή εικόνα: η δομημένη, βασισμένη στις σχέσεις γλωσσική καθοδήγηση μπορεί να συμπληρώσει αποτελεσματικά την επίσημη γλωσσική εκπαίδευση, προσεγγίζοντας τα παιδιά και τους νέους μετανάστες στον χώρο μεταξύ της διδασκαλίας στην τάξη και της καθημερινής συμμετοχής.

Η βάση τεκμηρίωσης είναι σημαντική. Συνολικά, τα πιλοτικά προγράμματα εμπλέκουν εκατοντάδες μέντορες και καθοδηγούμενους, πραγματοποίησαν χιλιάδες συνεδρίες καθοδήγησης και χιλιάδες ώρες άμεσης καθοδήγησης, και παρήγαγαν ένα πλούσιο σύνολο ποσοτικών και ποιοτικών σχολίων. Ο βαθμός ικανοποίησης ήταν σταθερά υψηλός, οι σχέσεις μεταξύ καθοδηγητών και καθοδηγούμενων περιγράφηκαν κατά συντριπτική πλειοψηφία ως θετικές, ενώ σχεδόν το σύνολο των συμμετεχόντων δήλωσε ότι θα συνιστούσε το πρόγραμμα. Οι καθοδηγούμενοι ανέφεραν βελτιώσεις στην αυτοπεποίθηση όσον αφορά τη γλώσσα, στις δεξιότητες ομιλίας και ακρόασης, στις κοινωνικές σχέσεις και στην ανεξαρτησία. Οι καθοδηγητές ανέφεραν σημαντική προσωπική και επαγγελματική ανάπτυξη στους τομείς της επικοινωνίας, της ενσυναίσθησης, της υπομονής και της διαπολιτισμικής ικανότητας. Το μοντέλο λειτούργησε ως μια αμφίδρομη μαθησιακή εμπειρία, και όχι ως μονόδρομη μεταφορά γνώσης.

Ταυτόχρονα, τα πιλοτικά προγράμματα είχαν επίγνωση των περιορισμών τους. Κανένα πιλοτικό πρόγραμμα δεν περιελάμβανε τυποποιημένες αξιολογήσεις γλωσσικής επάρκειας πριν και μετά την υλοποίηση, πράγμα που σημαίνει ότι τα αναφερόμενα γλωσσικά αποτελέσματα αντανακλούν τις αντιλήψεις των συμμετεχόντων και όχι ανεξάρτητα μετρημένα μαθησιακά οφέλη. Τα ποσοστά ανταπόκρισης διέφεραν, τα εργαλεία αξιολόγησης δεν ήταν πλήρως εναρμονισμένα, ενώ τα πιλοτικά προγράμματα διέφεραν σημαντικά ως προς την κλίμακα, τη διάρκεια και τα προφίλ των συμμετεχόντων. Αυτοί οι περιορισμοί δεν υπονομεύουν την αξία των ευρημάτων, αλλά σημαίνουν ότι τα

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι
αποκλειστικά αυτές του/των συγγραφέα/συγγραφέων και δεν αντανακλούν απαραίτητα αυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού για την Εκπαίδευση, τον Οπτικοακουστικό Τομέα και τον Πολιτισμό (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές. Αριθμός συμφωνίας επιχορήγησης: 101141117

Co-funded by
the European Union

στοιχεία πρέπει να ερμηνευθούν ως ισχυρές ενδείξεις αντιληπτού οφέλους και αποδοχής και όχι ως οριστικές μετρήσεις του αντίκτυπου. Αυτό αποτελεί από μόνο του ένα σημαντικό δίδαγμα: τα μελλοντικά προγράμματα θα πρέπει να ενσωματώνουν εναρμονισμένους δείκτες, μέτρα ευθυγραμμισμένα με το CEFR όπου είναι εφικτό, καθώς και διαχρονική παρακολούθηση, ώστε η συμβολή του μοντέλου να μπορεί να αξιολογηθεί με μεγαλύτερη αυστηρότητα.

Η εμπειρία από την υλοποίηση ήταν εξίσου συνεπής. Ο συντονισμός αναδείχθηκε ως δομικός πυλώνας της επιτυχίας σε κάθε πιλοτικό πρόγραμμα, λαμβάνοντας σταθερά υψηλές αξιολογήσεις τόσο από τους μέντορες όσο και από τους καθοδηγούμενους. Η αντιστοίχιση έπρεπε να υπερβαίνει τη διαθεσιμότητα και το γλωσσικό επίπεδο, λαμβάνοντας υπόψη την προσωπικότητα, τα ενδιαφέροντα, τις προσδοκίες και τις ατομικές περιστάσεις. Η διατήρηση των συμμετεχόντων και η συνέχεια αποτέλεσαν τις κύριες επιχειρησιακές προκλήσεις, με την εγκατάλειψη να συνδέεται με επαγγελματικές ή ακαδημαϊκές υποχρεώσεις, ακατάλληλο ταίριασμα, μη διαθεσιμότητα των μεντόρων και προσωπικές περιστάσεις. Η επανασύνδεση θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως ένας φυσιολογικός μηχανισμός διατήρησης και όχι ως αποτυχία του προγράμματος. Η ευέλικτη υλοποίηση ήταν απαραίτητη για την υπέρβαση γεωγραφικών και μεταφορικών εμποδίων, αλλά η πρόσωπο με πρόσωπο επαφή παρέμεινε αναντικατάστατη για την οικοδόμηση εμπιστοσύνης και καλής σχέσης. Οι ομαδικές δραστηριότητες ενίσχυσαν το αίσθημα του «ανήκειν» και την αλληλεπίδραση μεταξύ ομοτίμων. Τα μαθησιακά υλικά έπρεπε να είναι πρακτικά, προσαρμόσιμα και να σχεδιάζονται από κοινού με τους μέντορες. Η προστασία των συμμετεχόντων έπρεπε να αποτελεί δομική απαίτηση και όχι διοικητικό πρόσθετο, ενώ η θεσμική εδραίωση —μέσω πανεπιστημίων, ΜΚΟ, σχολείων και τοπικών συνεργασιών— ήταν απαραίτητη για τη βιωσιμότητα πέρα από τη χρηματοδότηση του έργου.

Αυτά τα ευρήματα οδηγούν σε ένα σαφές συμπέρασμα πολιτικής. Η γλωσσική ένταξη δεν επιτυγχάνεται μόνο μέσω της τυπικής διδασκαλίας. Τα παιδιά και οι νέοι μετανάστες χρειάζονται επίσης ασφαλείς και επαναλαμβανόμενες ευκαιρίες να μιλούν, να αλληλεπιδρούν, να χτίζουν σχέσεις και να προσαρμόζονται στην καθημερινή ζωή μαζί με μέλη της κοινότητας υποδοχής. Το μοντέλο «Language Buddy» παρέχει αυτή τη γέφυρα σχέσεων. Η προστιθέμενη αξία του δεν έγκειται στην αντικατάσταση της τυπικής

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι
αποκλειστικά αυτές του/των συγγραφέα/συγγραφέων και δεν αντανακλούν απαραίτητα αυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού για την Εκπαίδευση, τον Οπτικοακουστικό Τομέα και τον Πολιτισμό (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές. Αριθμός συμφωνίας επιχορήγησης: 101141117

Co-funded by
the European Union

εκπαίδευσης, της επαγγελματικής διδασκαλίας γλωσσών ή των εξειδικευμένων υπηρεσιών, αλλά στη συμπλήρωσή τους μέσω διαρκών σχέσεων καθοδήγησης, στις οποίες η γλωσσική εξάσκηση ενσωματώνεται σε πραγματικές κοινωνικές καταστάσεις.

Για να επεκταθεί και να διατηρηθεί το μοντέλο, πρέπει να πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις. Η δομημένη γλωσσική καθοδήγηση από ομοτίμους θα πρέπει να αναγνωριστεί στα εθνικά πλαίσια ένταξης και εκπαίδευσης ως συμπληρωματικό μέτρο, με σαφείς διαδρομές παραπομπής και συνδέσεις με τις υφιστάμενες πολιτικές γλωσσικής υποστήριξης. Η χρηματοδότηση θα πρέπει να είναι πολυετής και να καλύπτει το συντονισμό, την κατάρτιση, την προστασία και την αξιολόγηση ως βασικά έξοδα, και όχι μόνο την άμεση υλοποίηση των συνεδριών. Η κατάρτιση και η συμμετοχή των μεντόρων θα πρέπει να αναγνωρίζονται επίσημα μέσω μηχανισμών όπως οι πιστωτικές μονάδες ECTS, τα μικροπιστοποιητικά, η αναγνώριση της μάθησης μέσω της παροχής υπηρεσιών ή τα πιστοποιητικά εθελοντισμού. Τα προγράμματα θα πρέπει να έχουν επαρκή διάρκεια, ιδανικά 9–12 μήνες, ώστε να επιτρέψουν την ανάπτυξη εμπιστοσύνης και ουσιαστικής προόδου. Η υλοποίηση θα πρέπει να είναι ευέλικτη, συνδυάζοντας διαδικτυακές και δια ζώσης μορφές, ατομική καθοδήγηση με ομαδικές δραστηριότητες και εξατομικευμένη υποστήριξη με διαπολιτισμικές εκδηλώσεις που βασίζονται στην κοινότητα. Θα πρέπει να εισαχθεί ένα κοινό πλαίσιο παρακολούθησης και αξιολόγησης, το οποίο θα συνδυάζει δεδομένα συμμετοχής, ανατροφοδότηση από τους συμμετέχοντες, ποιοτικά στοιχεία και, όπου είναι εφικτό, αντικειμενικούς δείκτες γλωσσικής ανάπτυξης, με παρακολούθηση 6–12 μήνες μετά τη συμμετοχή.

Τα πιλοτικά προγράμματα κατέδειξαν επίσης ότι η βιωσιμότητα εξαρτάται από τη θεσμική εδραίωση και όχι μόνο από τη συνέχιση της χρηματοδότησης του έργου. Τα πανεπιστήμια μπορούν να ενσωματώσουν την καθοδήγηση σε προγράμματα πρακτικής άσκησης, πρακτικής κατάρτισης, εθελοντισμού και σχετικών μαθημάτων. Τα σχολεία μπορούν να παρέχουν συνδέσμους με το εκπαιδευτικό περιβάλλον και να ορίσουν εκπαιδευτικούς ως σημεία επαφής. Οι δήμοι και οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών μπορούν να υποστηρίξουν την προβολή, τον τοπικό συντονισμό και την πρόσβαση σε οικογένειες και κοινότητες. Οι τοπικές και περιφερειακές αρχές μπορούν να δημιουργήσουν την κατάλληλη υποδομή, να συντονιστούν με τα σχολεία και να παρέχουν κατάλληλους χώρους συνάντησης. Οι εθνικές κυβερνήσεις μπορούν να

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι
αποκλειστικά αυτές του/των συγγραφέα/συγγραφέων και δεν αντανακλούν απαραίτητα αυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού για την Εκπαίδευση, τον Οπτικοακουστικό Τομέα και τον Πολιτισμό (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές. Αριθμός συμφωνίας επιχορήγησης: 101141117

Co-funded by the European Union

ενσωματώσουν την καθοδήγηση στις στρατηγικές ένταξης, να δημιουργήσουν γραμμές χρηματοδότησης και να αντιμετωπίσουν τα εμπόδια που σχετίζονται με το νομικό καθεστώς. Οι φορείς σε επίπεδο ΕΕ μπορούν να αναγνωρίσουν την ομότιμη γλωσσική καθοδήγηση ως επιλέξιμο, τεκμηριωμένο μέτρο στο πλαίσιο του AMIF, του ESF+ και του Erasmus+, και να υποστηρίξουν την ανταλλαγή εθνικών μοντέλων και την ανάπτυξη πόρων με ανοιχτή άδεια χρήσης.

Το κεντρικό μήνυμα αυτής της συνόψεως είναι ότι το μοντέλο «Language Buddy» αποδίδει καλύτερα όταν η γλώσσα αντιμετωπίζεται όχι μόνο ως κάτι που πρέπει να μάθει κανείς, αλλά και ως κάτι που πρέπει να χρησιμοποιηθεί στο πλαίσιο ουσιαστικών ανθρώπινων σχέσεων. Σε οκτώ χώρες, τα πιλοτικά προγράμματα έδειξαν ότι η τακτική επαφή, η εμπιστοσύνη, η ευελιξία και η καθημερινή συνάφεια μπορούν να βοηθήσουν τους νέους μετανάστες να περάσουν από τη θεωρητική γνώση μιας γλώσσας στο να αισθάνονται αρκετά σίγουροι ώστε να τη χρησιμοποιούν στην πράξη. Τα στοιχεία είναι ισχυρά, η ζήτηση είναι σαφής και οι συστάσεις είναι εφαρμόσιμες. Αυτό που απομένει είναι η βούληση για δράση — να προχωρήσουμε πέρα από τις βραχυπρόθεσμες, βασισμένες σε έργα απαντήσεις και να οικοδομήσουμε τη δομική υποστήριξη που θα επιτρέψει στη γλωσσική καθοδήγηση με βάση τις σχέσεις να καταστεί βιώσιμο μέρος των οικοσυστημάτων ένταξης και εκπαίδευσης της Ευρώπης.

Το επόμενο βήμα δεν είναι απλώς η επανάληψη του πιλοτικού προγράμματος, αλλά η αξιοποίηση των διδαγμάτων του ώστε η μελλοντική γλωσσική καθοδήγηση να καταστεί πιο προσιτή, πρακτική και βιώσιμη, έτσι ώστε περισσότερα παιδιά και νέοι μετανάστες να μπορούν να βρουν, μέσα από μια σχέση εμπιστοσύνης, την αυτοπεποίθηση να μιλούν, να συμμετέχουν και να αισθάνονται ότι ανήκουν.

Χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι
αποκλειστικά αυτές του/των συγγραφέα/συγγραφέων και δεν αντανακλούν απαραίτητα αυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Εκτελεστικού Οργανισμού για την Εκπαίδευση, τον Οπτικοακουστικό Τομέα και τον Πολιτισμό (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνες για αυτές. Αριθμός συμφωνίας επιχορήγησης: 101141117

Co-funded by
the European Union